

Vysoká škola Cevro Institut

**Svěřenský fond jako mezigenerační nástroj
převodu majetku**

Dominik Bálint

Bakalářská práce

Praha 2019

Svěřenský fond jako nástroj transferu majetku
mezi generacemi

Dominik Bálint

01.12.2019

Katedra veřejného práva

Studijní program: Veřejné právo
Studijní obor: Právo v obchodních vztazích
Jméno vedoucího diplomové práce:
Mgr. Ing. Střeleček Tomáš LL.M.

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracoval samostatně, uvedl v ní všechny použité prameny a zdroje, které jsou uvedeny v seznamu použité literatury, a v textu řádně vyznačil jejich použití.

V Praze dne April 23, 2020

.....
Dominik Bálint

Poděkování

Na tomto místě bych rád poděkoval svému vedoucímu práce panu Mgr. Ing. Tomáši Střelečkovi LL.M. za podporu, trpělivost, spolupráci, podněty ke zlepšení a také za čas, který mi věnoval při vedení práce.

Obsah

1	Seznam použitých zkratk	1
2	Úvod	2
3	Svěrenský fond - obecně	3
3.1	Pojem svěrenství, svěrenský fond a struktura práce	3
3.2	Úvod do historických počátků svěrenství a svěrenských fondů . .	6
4	Správa cizího majetku - historie	10
4.1	Antický říím	10
4.1.1	Praetorské právo a Ius Civile	10
4.1.2	Dědické právo v dobách antického Říma	14
4.1.3	Fideikomís v Antickém Římě	18
4.2	Historie svěrenských fondů u nás a ve světě	19
4.3	Recepce právní úpravy Svěrenského fondu z právního řádu provin- cie Quebec	19
5	Dědické právo v České republice	22
6	Svěrenský fond jako nástroj mezigeneračního transferu majetku	24
6.1	Svěrenský fond v České republice	26
6.1.1	Svěrenský fond a právní subjektivita	28
6.2	Novelizace právní úpravy - zápis svěrenských fondů do rejstříku .	29
6.3	Založení svěrenského fondu	30
6.3.1	Vznik svěrenského fondu <i>inter vivos</i>	31
6.3.2	Vznik svěrenského fondu <i>mortis causa</i>	34
6.3.3	Vznik svěrenského fondu <i>inter vivos</i> s odkládací podmínkou	35
6.4	Typy svěrenských fondů	36
6.5	Potenciální možnosti použití v rámci převodu majetku a jeho přínos oproti klasickým způsobům pořízení pro případ smrti a jiným způsobům převodu práv	36
6.5.1	Výhody svěrenského fondu jako alternativního nástroje dědické sukcese	37
7	Systémové nedostatky a návrhy na řešení	47
7.1	Nejasná regulace a chybějící judikatura	48
7.2	Systémové nedostatky vztahující se k dědickému právu	48
7.3	Započtení na dědický podíl	48
7.4	Nejasný výklad ochrany nepominutelných dědiců	48
7.4.1	Komparace právní úpravy svěrenského fondu s právní úpravou dědictví	49
7.4.2	Ochrana zájmů nepominutelných dědiců zakladatele trustu v Itálii	51
7.4.3	Právní úprava v Lichtenštejnsku	51
7.5	Nejasný výklad ve vztahu k vyživovací povinnosti	51

7.5.1	Typy ochrany dědických nároků v rámci Quebec Civil Code	51
7.6	Nejasnosti v rámci daňových aspektů svěřenského fondu	53
7.6.1	Ochrana v Anglii	53
7.7	Další systémové nedostatky	53
7.8	Možnosti použití svěřenského fondu k obcházení věřitelů	53
7.9	Rozdílné pojetí vlastnictví	53
7.9.1	Ležící pozůstalost	56
7.10	Zákonné nejasnosti změn svěřenských fondů před a za jejich trvání	56
7.11	Nezávislost správce	56
7.12	Návrhy na změny České právní úpravy	56
7.12.1	Zrušení svěřenského fondu	56
7.12.2	Zrušení nebo omezení institutu nepominutelného dědice .	56
7.12.3	Změna institutu nepominutelného dědice, absolutní pořizovací vůle zůstavitele	56
7.12.4	Změna institutu svěřenského fondu, ochrana nepominutelných dědiců	56
7.12.5	Návrhy na změny vedoucí k vyřešení ostatních nejasností svěřenského fondu	56
8	Závěr	57
9	Zdroje	58

Seznam obrázků

1	Struktura trust systému v Anglii	8
2	Struktura soukromého římského práva	12
3	Vyloučení dědice z dědického práva	23
4	Vznik svěřenského fondu	51

1 Seznam použitých zkratk

Právní předpisy

OZ zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

2 Úvod

Práce si klade za cíl v historickém a právním kontextu představit institut svěrenského fondu a převzetí jeho právní úpravy z právního řádu provincie Quebec.

Dále se práce bude zabývat představením současné právní úpravy svěrenského fondu, jeho možnostmi a výhodami, ukázanými na příkladu praktického využití – jako nástroj, který může substituovat, nebo být komplementem klasického dědění a dalším způsobům převodů majetku a jeho porovnání s těmito způsoby. Dále se budu zabývat i potenciálními možnostmi zneužití a jak (a zda) jsou odstraněny obavy o zneužití svěrenských fondů v souvislosti s novelizací občanského zákoníku z roku 2018.

Dalším bodem práce bude faktické porovnání právní úpravy dědického práva s právní úpravou svěrenského fondu. Těžištěm této části je snaha potvrdit, nebo vyvrátit tvrzení, že právní úprava dědického práva a svěrenského fondu je vyvážená a svěrenským fondem se nedají obcházet práva dědiců. Pokud bych tedy hypotézu refrázoval jako otázku, zněla by následovně: "Dá se svěrenský fond použít k obcházení práv nepominutelných dědiců?"

V tomto rámci se budu zabývat zejména zhodnocením právní úpravy svěrenských fondů a její analýzou v souvislosti s ochranou dědiců, vyložení potenciálních problémů současné právní úpravy v rámci českého právního řádu, tzn. potenciální zneužití, v souvislosti s právem nepominutelných dědiců, které mohou vzniknout v případě souběhu dědického řízení a založení svěrenského fondu.

Tato část je nesmírně důležitá, neboť věřím, že s ohledem na nastupující novou generaci, která se již narodila do svobodného kapitalistického tržněekonomického systému, čeká svěrenský fond období, ve kterém o něj bude velký zájem a začne se hromadně využívat s čím souvisí i potenciální možnost rozšíření důvodů a účelů založení svěrenského fondu a jeho postupné přibližování angloamerické právní úpravě. Je tedy nezbytné ujasnit si určité otázky vyplývající z recepce tohoto právního institutu.

V závěru práce budou vyloženy systémové nedostatky, založené na historickém kontextu, praktické části této práce a komparaci s právní úpravou tohoto institutu v jiných zemích, v případě, že je naleznou, a následovat bude návrh řešení nalezených problémů.

3 Svěřenský fond - obecně

3.1 Pojem svěření, svěřenský fond a struktura práce

Dne 22.3.2012 vstoupil v platnost nový občanský zákoník, který nabyl účinnosti prvním dnem roku 2014. Nový občanský zákoník s číslem 89/2012 Sb. rekoifikoval civilní právo a zavedl v Českém právu několik nových institutů. Rekodifikace civilního práva se dotkla i právní úpravy správy cizího majetku, v jejichž mezích bylo zavedeno několik nových právních institutů. Mezi tyto instituty můžeme zařadit také institut svěření respektive svěřenského nástupnictví a svěřenského náhradnictví, který předchází občanský zákoník, až na jeden paragraf¹, neupravoval a také svěřenský fond, na který se práce bude především zaměřovat.

Nově zavedená podoba institutu svěřenského fondu a obecné správy cizího majetku je pro nás sice nová, nicméně jedná se o podobný instrument, který v českém právu v minulosti v určitých formách existoval až do 1.1.1951 do zrušení svěřenského náhradnictví, zvané též jako fideikomisární substituce². Omezení vyplývající z institutu svěřenského náhradnictví nicméně trvala až do roku 1964, kdy vstoupil v platnost a zanedlouho i v účinnost nový federální občanský zákoník pod číslem 40/1960 Sb., který úplně zrušil svěřenské náhradnictví³. Mezi roky 1964 a 2014 lze tedy hovořit o faktickém vakuu právní úpravy svěřenských institutů v Československu, České a Slovenské republice a následně v České republice, respektive zákazu používání těchto institutů.

Práce je zaměřena jak na toto období a dále i na širší historii a vznik těchto institutů, tak i na momentální právní úpravu a možnosti z ní vycházející. Z tohoto důvodu se tedy sestává ze tří dílčích částí, z nichž každá saturuje informační potřebu nezbytnou pro další část práce. První část práce je čistě teoretická, pojednává o historii a pojmových znacích svěřenského fondu a jemu předcházejících institutů a obecnému úvodu do dědictvého práva, které je nezbytné pro zodpovězení stanovené hypotézy. Druhá část práce je zaměřena na praktické zkoumání možností svěřenského fondu zejména s ohledem na možnosti mezigeneračního převodu majetku s ním spojeného a zodpovězení nejasností z této možnosti vyplývajících, především s ohledem na institut nepominutelného dědice. Ve třetí a tedy konečné části práce bude následovat můj pohled na tyto problémy a mnou navržené potenciální řešení těchto problémů. Považuji za vhodné tyto jednotlivé části více popsat a činím proto tak na další straně.

¹ Zákon č. 40/1964 Sb., *Občanský zákoník*. 1964, V 40/1964, §859 je upraven zánik všech omezení vyplývajících ze svěřenského náhradnictví.

² Zákon č. 141/1950 Sb., *Občanský zákoník*. 1950, §565.

³ Viz citace 4

Teoretická část

S ohledem na výše uvedený fakt, je v první řadě nezbytné obecně představení tohoto nově zavedeného institutu, v teoretické rovině, které je detailněji popsáno v následující podkapitole a bude sloužit jako solidní odrazový můstek pro vyložení možností, které nám svěřenský fond přinesl stejně tak jako jeho potenciálních problémů a nejasností.

Kapitola a jednotlivé podkapitoly následující rovněž ve zkratce představí institut svěřenství od, respektive z dob Římské říše, následovat bude popis vývoje svěřenství během období monarchie a po vzniku samostatného Československého státu až po zrušení svěřenství v roce 1964. V poslední části bude popsáno znovuzavedení institutu svěřenství a svěřenského fondu novým občanským zákoníkem v roce 2014 s důrazem na převzetí právní úpravy svěřenského fondu z právního řádu provincie Quebec, kterému bude, pro lepší pochopení České právní úpravy, předcházet popis a historie trustu, s důrazem na momentální úpravu v právním řádu provincie Quebec. Tato kapitola bude vycházet především z Komentovaného znění části nového občanského zákoníku upravující problematiku správy cizího majetku od Jaroslava Svejkovského a kolektivu. Takto vyložené informace jsou, s ohledem na jejich přímou návaznost na institut svěřenského fondu, zásadní pro pochopení historie a funkčnosti svěřenských fondů, které je možné používat pro velké množství účelů. Prioritně bude práce klást důraz na svěřenský fond jako na institut, který je možné použít k mezigeneračnímu převodu majetku. V návaznosti na znovuzavedení institutu svěřenství bude následovat základní popis novelizace právní úpravy svěřenských fondů z roku 2018, který bude dále podrobněji objasněn v druhé, tedy praktické, části práce. V neposlední řadě bude součástí této části i stručný úvod do českého dědického práva, který je důležitý pro pochopení kolizí, které mohou mezi právní úpravou dědictví a právní úpravou svěřenských fondů vzniknout.

Praktická část

Po historickém úvodu do problematiky bude následovat plynulý přechod k momentální právní úpravě svěřenských fondů a bližšímu vysvětlení novelizace Občanského zákoníku z roku 2018, který mimo jiné přinesl povinnou evidenci svěřenských fondů. Poté se posunu k praktickému využití institutu svěřenského fondu pro výše zmíněné účely mezigeneračního převodu majetku. V této části také zhodnotím výhody této možnosti, respektive cesty, oproti jiným možnostem převodu majetku za stejným účelem. V tomto rámci se také naplno projeví a bude možno pozorovat jakousi nedotaženost právní úpravy svěřenského fondu v našem právní řádu pramenící v první řadě z faktu, že svěřenský fond je obdobou institutu trustu, který je především používán v systémech common law, ve kterých neexistuje mnoho právních institutů vlastní našemu systému civil law. Přes fakt, že institut svěřenského fondu byl přejat z Quebeckého občanského zákoníku, který si zachoval charakter systému civil law, tak i tato norma neupravuje mnoho institutů nám známým stejně tak i na mnoho in-

stitutů nahlíží jinak. Z tohoto vyplývá, že i po šesti letech účinnosti nového občanského zákoníku, a tedy i možnosti zakládat svěřenské fondy, přetrvávají nejasnosti ohledně kolize úpravy svěřenského fondu s jinými právními předpisy. Jednu z těchto kolizí představuje i nejasnost mezi založením svěřenského fondu pro případ smrti a právem nepominutelných dědiců. Na tento rozkol existuje mnoho zásadně odlišných názorů a k dnešnímu datu neexistuje dokonce ani žádné precedenční soudní rozhodnutí, které by tuto otázku zodpovědělo. Na toto a další nejasnosti, které vyplývají z recepce institutu vlastního systémům common law do našeho právního řádu, bude klást důraz část následující po části popisující současnou právní úpravu - Systémové nedostatky a návrhy na řešení. Nejasnosti se pokusím, v historickém kontextu a s ohledem na cizí právní úpravu a zhodnocení odborníků, vyložit a nalézt na ně vhodnou odpověď nebo řešení, které bude představeno v následující, tedy závěrečné, části.

Třetí část - Návrhy na změny České právní úpravy

Po analýze a nalezení nedostatků v rámci české právní úpravy je dle mého názoru vhodné se nad těmito problémy hlouběji zamyslet a navrhnout jistá řešení. Daná řešení bych chtěl obsáhnout právě v této části práce. Tedy po zanalyzování a popsání jednotlivých nedostatků a vyložení jednotlivých názorových proudů na tyto nedostatky z předchozí části.

3.2 Úvod do historických počátků svěření a svěrenských fondů

Aby bylo možné dále hovořit o institutu svěření, respektive svěrenského fondu a jeho předlohy ve formě trustu v CCQ, je třeba si nejprve vymezit co institut svěření znamená, představuje a k jakému účelu slouží, tedy definovat pojmové znaky a jeho konstrukci.

Samotnou definici českým zákonodárcem přijatého trustu dobře shrnuje Barbora Bednaříková, ta institut svěření definuje jako: "...takový vztah, kdy v principu jedna osoba svěří svůj určitý majetek druhé osobě ve prospěch osoby třetí."⁴

Tato definice se do značné míry ztotožňuje s definicí čistě common law trustu z knihy Underhill and Hayton, *Law of Trusts and Trustees*, což je s ohledem na fakt, že trust sloužil jako inspirace logické. V daném díle je definován následovně:

*"A trust is an equitable obligation, binding a person (called a trustee) to deal with property (called trust property) owned by him as a separate fund, distinct from his own private property, for the benefit of persons (called beneficiaries or, in old cases, cestuis que trust), of whom he may himself be one, and any one of whom may enforce the obligations."*⁵

*"Trust je spravedlivý závazek, zavazující osobu (trustee - obdoba svěrenského správce), aby se starala o majetek, kterýžto vlastní jako o oddělené jmění, odlišné od jmění jím vlastněné, za účelem prospěchu osob (beneficient), kteroužto může rovněž být i on sám, nebo kdokoliv další kdo má právo dané závazky vymáhat."*⁶

Z litery zákona, definice České autorky i zahraničních autorů jasně vyplývá to, co stanovuje i důvodová zpráva, a to jasná inspirace trustem, tedy trustem upraveným v rámci CCQ.

Účel takového svěření, jak je výše popsáno, ať již se bavíme o první, či druhé definici, je tedy zajištění určitého prospěchu pro třetí osobu/y. V historickém kontextu tento prospěch spočíval především v poskytování užitků z vyčleněného majetku a/nebo jeho převedení ve prospěch třetí osoby, nicméně v rámci současné právní úpravy lze hovořit o mnoho dalších účelech svěření, ke kterým se v průběhu práce také blížeji dostanu. Jedná se jak o svěrenské fondy

⁴Barbora Bednaříková. *Svěrenské fondy. Institut pro uchování a převody rodinného majetku. 2., aktualizované vyd.* Praha: Wolters Kluwer, 2014, Kapitola Úvod, str. IX.

⁵UNDERHILL, A., HAYTON, D. *Law Relating to Trusts and Trustees*. Vol. Eighteenth Edition. LexisNexis, 2010.

⁶Inspirováno překladem z práce Martina Skuhrovce, zdroj překladu není patrný

⁷SKUHROVEC, Michal. *Svěrenský fond - institut mezigeneračního uchování a předání majetku*. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Právnická fakulta, Katedra občanského práva. Vedoucí práce Frinta, Ondřej. 2018.

založené za veřejně prospěšným, tak i za soukromým účelem.

V kontinentálním právu se instituty, které by se svým obsahem shodovaly s výše popsaným vymezením, začaly používat již v antickém Římě ve formě takzvaného fideikomisu (latinsky *fideicommissum*, pochází ze slov *fide* v překladu "důvěra" a *commissum* v překladu "svěřené", dohromady též jako "tvé důvěře svěřuji"⁸). V právu anglosaském, které se vyvíjelo odděleně od dob konce Římské nadvlády a především od dob heptarchie v 7. století našeho letopočtu⁹, poté ve formě trustů (anglicky *trust*, v překladu "důvěra", již zde lze i z čistě lingvistického hlediska pozorovat podobnost mezi trustem a fideicomissem, významy těchto slov jsou stejné: "důvěře svěřuji" a "důvěra"), které jsou ale obdobně ve své podstatě potomky římských fideicomisů, nicméně ke vzniku trustu jako takového došlo v 16. století jako důsledek Zákona o závětech¹⁰. Ve většině zemí západního světa, používajících obou právních systémů, je tato forma správy cizího majetku dlouhodobě používána k uchování, převodu, správě, zachování celistvosti, nebo použití k dalším soukromým, nebo veřejným účelům¹¹, v různých formách. Některé země tradičně využívají institutu trustu, například Irsko, jiné země právní úpravu trustu známou především ze zemí Common Law¹² přizpůsobili kontinentálnímu právnímu myšlení. Mezi tyto země lze zařadit Lichtenštejnsko (Treuhandverhältnis) a Lucembursko (Fiducie), další země se rozhodly funkci trustu nahradit jiným institutem - Německo (Treuhand) a Rakousko (Privatstiftungsgesetz)¹³.

V současné právní úpravě, tedy v občanském zákoníku, jsou v paragrafech 1448 a 1449 fakticky vymezeny účely svěřenského fondu, těmito účely je účel soukromý a účel veřejný¹⁴. Soukromý svěřenský fond slouží ku prospěchu určité osoby, nebo na její památku, z tohoto ustanovení je možné dovodit, že svěřenský fond založený za soukromým účelem slouží k ochraně, uchování, rozmnožení, správě a převodu vyčleněného majetku, práce tedy bude primárně zaměřena na svěřenské fondy založené za tímto účelem, protože právě tyto svěřenské fondy se dají použít k mezigeneračnímu převodu majetku. Co se veřejného účelu týče, hlavním účelem nemůže být dosahování zisku nebo provozování závodu, svěřenský fond založený za veřejným účelem tedy slouží k veřejnému, především socioekonomickému, prospěchu, do kterého důvodová správa k § 1448 - 1452 řadí účely kulturní, vzdělávací, vědecké, náboženské a další podobné účely.¹⁵

⁸ *Fideicommissum – Iurium Wiki*. URL: <https://wiki.iurium.cz/w/Fideicommissum> (visited on 01/22/2020).

⁹ Jan Kuklík. *Dějiny angloamerického práva*. Praha: Leges, 2011. ISBN: 978-80-87212-87-5.

¹⁰ *Dějiny angloamerického práva* - strana 86

¹¹ Barbora Bednaříková. *Svěřenské fondy. Institut pro uchování a převody rodinného majetku. 2., aktualizované vyd.* Praha: Wolters Kluwer, 2014, Kapitola Úvod, str. IX.

¹² Země používající anglosaský systém práva

¹³ Tichý, Luboš, Kateřina, Ronovská. a Kocí, Milos. *Trust a srovnatelné instituty v Evropě*. Praha: centrum právní komparistiky PFUK v Praze, 2014.

¹⁴ *Zákon č. 89/2012 Sb., Občanský zákoník*. 2012.

¹⁵ Jaroslav Svejkovský and Radan Marek a kolektiv. *Správa cizího majetku v novém občanském zákoníku, komentář § 1400 - 1474*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2015. ISBN: 978-80-7400-548-0.

Stejně jako o základních účelech svěřenských fondů, tedy veřejném a soukromém, lze hovořit i o jednotlivých typech svěřenských fondů používaných v praxi. Pro lepší pochopení je vhodné začít s trustem v common law. Trust jakožto velice flexibilní právní institut by měl mít systém, který dovoluje jisté setřídění individuálních trustů dle jejich účelu a dle potřeb, ke kterým jsou tyto jednotlivé skupiny využívány. Tento systém umožňuje rozdílný přístup k individuálním skupinám lidí jak ze strany úřadů, tak i v rámci samotné funkčnosti trustu. Toto rozdělení trustů je také vhodné pro účely zakladatele (settlor), správce (trustee) a na konec i obmyšleného (beneficiary), neboť jim poskytuje jistou strukturu, které zjednodušuje rozhodovací proces související s volbou vhodného trustu.

Inspiraci je vhodné čerpat například v Anglii, kde trusty mají sofistikovaný systém, jehož jednotlivé části jsou vhodné k různým potřebám a kde slouží jako jeden z pěti možných způsobů jak držet majetek¹⁶.

Obrázek 1: Struktura trust systému v Anglii

Kromě výše načrtnuté struktury je možné trusty dělit dle dalších kategorií, living, nebo testamentary, revocable, či irrevocable, funded, či unfunded a dále taky je možné rozdělení dle typů trustů, které jsou používány v praxi. Zde se může jednat například o Insurance Trust, A Spendthrift Trust, Blind Trust a podobně. Vzhledem k tématu práce není třeba jít v tomto směru do detailu, představení tohoto rozdělení v rámci Anglického trustu je důležité k představení typů svěřenských fondů v českém právu.

¹⁶ Andrew Burrows. *English Private Law*. Third Edition. Oxford: Oxford University Press, 2013. ISBN: 978-0-19-966177-0.

Za zmínku stojí pouze rozdíl mezi Express a Implied trustem. Charakteristickým rysem express trustu je dle Judith Bray, to, že přímo zakladatel (settlor) stanoví účel trustu a vyčlení do něj majetek¹⁷. Naopak Implied Trust není tvořen z rozhodnutí zakladatele, ale ze zákona.¹⁸

Český zákonodárce nešel v rámci rozdělení trustu takto do hloubky, nýbrž zavedl pouze 4 základní kategorie svěřenských fondů, které jsou již představeny výše. Jedná se tedy o svěřenský fond založený *inter vivos* a *mortis causa*. Druhé členění pak spočívá v účelu, pro který byl svěřenský fond založen, tedy soukromý, nebo veřejný. S dalším rozlišením mimo zákonné dělení se setkáváme v praxi, kdy jsou svěřenské fondy členěny podle způsobu použití nebo podle typu¹⁹. Základními typy svěřenských fondů mohou být Osobní, Rodinný, Obchodní, Charitativní, Investiční. Pro účely této práce se budu zaměřovat především na svěřenský fond rodinný.

Následující kapitoly možná budou působit vzhledem k názvu a zaměření práce poněkud extenzivně, ale považuji za důležité zaměřit se v mé práci i na historii svěřenských institutů a správy cizího majetku, neboť k pochopení, vysvětlení a popsání mnoha sporných otázek, které si dnes mnozí právníci pokládají, s ohledem na svěřenské fondy, je nutné znát historické souvislosti a kontext vývoje právní vědy na našem území, neboť současná právní úprava se těmito tradičními právními předpisy v značné míře inspirovala²⁰, proto je třeba se k zodpovězení těchto otázek občas vydat až k samotným kořenům tohoto institutu. Toto bude důležité především v částech zaměřujících se na rozdíly v pojetí vlastnictví a v otázkách dědického práva.

¹⁷Judith Bray. *A Student's Guide to Equity and Trusts*. First Edition. Cambridge: Cambridge University Press, 2012. ISBN: 978-0-521-15299-0.

¹⁸Tamtéž.

¹⁹Vhodný inspirační zdroj pro výčet individuálních typů svěřenského fondu poskytují jednotlivé společnosti zaměřující se na poskytování služeb související se zakládáním a správou svěřenských fondů.

²⁰Švestka J., Dvořák J., and Fiala J. a kolektiv. *Občanský zákoník. Komentář Svazek IV § 1475 - 1720*. Praha: Wolters Kluwer, 2014. ISBN: 978-80-7478-579-5, str. XIX-XXI.

4 Správa cizího majetku - historie

Počátky svěrenských institutů, které dnes známe v podobě trustů, svěrenských fondů, či jiných obdobných institutů²¹, je možné pozorovat již za dob Antického Říma. K pochopení, co vedlo ke vzniku těchto institutů a s nimi spojených problémů, jejichž následky můžeme pozorovat i v dnešní době, bude následující kapitola obsahovat popis systému práva a dědického práva Antického Říma, následovat bude představení svěrenských institutů, respektive fiduciárních smluv, vzniklých v této době a následně bude popsán jejich vývoj s ohledem na změny právního systému Říma.

4.1 Antický římský

Ius est ars boni et aequi, tedy právo je umění dobra a slušnosti. Tímto Ulpiánovým výrokem by se dalo charakterizovat římské právo²². Na tomto principu stojí i určitý právní vývoj, který proběhl v Římském právu ve vztahu k funkci dědictví a postupně dal římským úředníkům podnět vytvořit i alternativní způsoby převodu majetku, do kterých by se daly zařadit právě fiduciární smlouvy, které jsme or Římanů s jistými úpravami zdělili ve formě trustů a obdobných trust-like institutů.

4.1.1 Praetorské právo a *Ius Civile*

K pochopení dvoukolejnosti římského dědického práva je v první řadě třeba vymezit rozdíly mezi *ius civile* a *ius honorarium*, které se v rámci dědického práva lišily způsoby stanovování dědické posloupnosti a přístupu k dědickému řízení. Pro celkové pochopení struktury Římského práva soukromého je vhodné zmínit a popsat i další části, kterými jsou *ius gentium* a *ius naturale*.

Soukromé právo se sestávalo ze 4 částí, pro jejich vysvětlení je vhodné zkombinovat práci dvou významných Římských právníků Ulpiána a Gaiuse. Můžeme přitom vycházet z *Corpus Juris Civilis*, jakožto souhrnného občanského zákoníku vydaného ve Východořímské říši za vlády císaře Justiniána a specificky ze sbírky děl římských právníků s názvem *Digesta* vydaného roku 530 našeho letopočtu.

²¹Především instituty jiných evropských zemí, které pojali institut trustu odlišným způsobem

²²BLAHO, Peter, HARAMIA, Ivan. a ŽIDLICKÁ, Michaela. *Základy římského práva*. 1. vyd. Bratislava: Manz, 1997. ISBN: 80-85719-07-X, Strana 23.

Ulpian píše následující: *Ius naturale est, quod natura omnia animalia docuit: nam ius istud non humani generis proprium, sed omnium animalium, quae in terra, quae in mari nascuntur, avium quoque commune est*, což lze volně přeložit jako: "Přírodní řád je řádem, kterému příroda učí všem živým tvorům, tento řád nejen že není člověku cizí, ale ovlivňuje všechny tvory ať již pochází ze země, moře, či jsou ptáky."^{23,24}

Ulpian dále říká: *privatum ius tripartitum est: collectum etenim est ex naturalibus praeceptis aut gentium aut civilibus*, což lze volně přeložit jako: "Soukromé právo skládá se ze tří částí, neboť odvozeno jest buď z příkazů přírodních, příkazů národů, nebo těch vycházejíc z práva civilního."^{25,26}

Gaius v knize první (Dig. 1.1.9., Gaius 1 inst.) soukromé právo rozděluje obdobě na právo civilní a právo národů: *Omnes populi, qui legibus et moribus reguntur, partim suo proprio, partim communi omnium hominum.*, což lze volně přeložit jako: "Všechny národy, které se řídí zvyky a právem částečně používají práva svého a práva národů", tedy *ius civile* a *ius gentium*.

Poslední součást Římského soukromého práva tvoří tzv. *ius honorarium*, tedy právo tvořené Praetory, které bylo pro rozvoj římského práva zásadní.

Nejobecněji řečeno, se tedy Římské soukromé právo sestávalo ze 4 základních prvků, respektive práv:

- *ius civile*,
- *ius honorarium*,
- *ius gentium*,
- *ius naturale*.

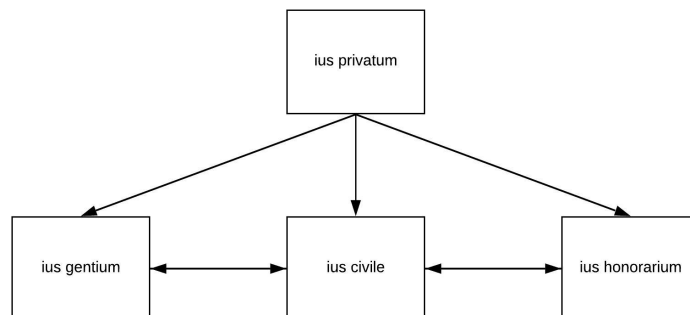
²³ *Digest of Justinian: Liber I.* URL: <https://www.thelatinlibrary.com/justinian/digest1.shtml> (visited on 01/24/2020), Dig. 1.1.1.3, Ulpianus 1 inst., vlastní překlad.

²⁴ *The Digest or Pandects : Book 1 (Scott).* URL: https://droitromain.univ-grenoble-alpes.fr/Anglica/D1_Scott.htm (visited on 01/24/2020), Použito k překladu.

²⁵ *Digest of Justinian: Liber I.* URL: <https://www.thelatinlibrary.com/justinian/digest1.shtml> (visited on 01/24/2020), Dig. 1.1.1.2, Ulpianus 1 inst., vlastní překlad.

²⁶ *Digest of Justinian: Liber I.* URL: <https://www.thelatinlibrary.com/justinian/digest1.shtml> (visited on 01/24/2020), Použito k překladu.

Při ponechání *Ius naturale* jako základního práva všeho stranou, by se struktura římského soukromého práva, s ohledem na popis v této kapitole, dala vizuálně vyzobrazit následovně, pro popis fungování dědického práva je důležité především *ius civile* a *ius honorarium*:

Obrázek 2: Struktura soukromého římského práva

Ius civile je právo, jehož subjekty jsou Římští občané, původně vycházelo z obyčejů. Nejstarší *ius scriptum*²⁷, vykládající *ius civile*, který je nám znám je **Zákon XII desek** (Latinsky "*Lex duodecim tabularum*") z 5. století před naším letopočtem. Dle několika dochovaných informací potenciálně existovala psaná úprava již na samém počátku republiky ve formě sbírky *leges regiae*²⁸, která byla kodifikována do takzvaného *ius civile Papirianum*²⁹. *Ius civile* bylo tvořeno pontifickými interpretacemi³⁰ a komiciálními zákony³¹ a v době císařství císařskými konstitucemi³². Problém *ius civile* však spočíval v jeho nepružnosti, která se projevovala špatným přizpůsobováním změnám ve společnosti a vývoji doby, a jednoduchého a striktního určení některých zásad³³.

²⁷ psané právo

²⁸ zákony vydávané Římskými krály

²⁹ George Mousourakis. *Roman Law and the Origins of the Civil Law Tradition*. en. Google-Books-ID: SMeoBQAAQBAJ. Springer, Dec. 2014. ISBN: 978-3-319-12268-7, str.31.

³⁰ zákony tvořeny Pontifiky, kteří vykládali právo

³¹ zákony tvořeny lidovým shromážděním

³² zákony tvořeny císařem

³³ Barbora Bednaříková. *Svěřenské fondy. Institut pro uchování a převody rodinného majetku. 2., aktualizované vyd.* Praha: Wolters Kluwer, 2014, kapitola 1, str.3.

Ius honorario, neboli praetorské právo, bylo tvořeno vysokým Římským úředníkem zvaným *Praetor*. Úřad praetora byl vytvořen roku 367 před naším letopočtem Liciniovým zákonem³⁴. Praetor řídil soudní procesy a za pomoci *aequitas*³⁵ a *bona fide*³⁶ mohl ovlivňovat a řídit soudní řízení a tím i vytvářet, respektive nalézat, *ius honorarium*, jež rozvíjelo neobratné a zastaralé principy civilního práva, ze kterého vycházel a jehož principy vztahoval na skutkové vztahy, které původní *ius civile* neupravovalo. V situacích, kdy se pro svůj nedostatek formy a obsahu z *ius civile* vycházel nedalo, mohl praetor vytvořit hypotézu (*Formula in factum concepta*) skutkové podstaty, která když je naplněna, má být něco vykonáno, například má být žalovaný odsouzen, tyto hypotézy nemusely být založeny na žádných existujících normách. Praetor zároveň v řízení účastníkům umožnil podávat námitku (*exceptio*), na kterou dle civilního práva nebyl brán zřetel, nicméně pokud se v rámci *ius honorario* daná námitka prokázala, brala se v úvahu³⁷. Praetor zároveň vydával na začátku svého jednoročního funkčního období takzvaný edikt, který fakticky sloužil jako soupis honorárního práva a tímto byla odstraněna potřeba sepisovat *Ius honorarium* ve formě zákoníků.

Ius gentium je obligační majetkové právo³⁸, které bylo tvořeno cizineckým praetorem za účelem poskytování právní ochrany při obchodních stycích Římanů s cizinci, případně cizinců s cizinci na území Říma. V překladu právo národů kombinovalo *Ius civile*, zahraniční, především Řecké, právo a usance obchodníků. Ze své podstaty se jednalo o právní předpis jednoduchý, který nekladl na právní subjekty zásadnější formální požadavky. Ve svém důsledku tedy, obdobně jako *Ius honorarium* přispěl i rozvoji *Ius civile*, kterému se stalo podnětem k určitému zjednodušování norem, které byli rigidní, zastaralé a svojí existencí překážely³⁹.

Ius naturale není v rámci Římské jurisprudence vždy vykládáno stejně. Dle mého názoru nejosobitější stanovisko zastává Ulpianus, který *Ius naturale* vysvětluje jako jakési nejvyšší právo působící na všechny tvory, tedy jak lidi, tak i zvířata, které jim bylo vnuknuto samotnou přírodou. V úvozovkách se tedy jedná o právo propůjčující možnost svazků mezi opačným pohlavím, plozením potomsta, či jeho výchovu. Pro téma této práce není nikterak důležité, z toho důvodu jsem ho vynechal i ve výše načrtnutém obrázku přibližujícím strukturu římského soukromého práva a dále se jím již ani nebudu zabývat, uvedl jsem ho pouze pro úplnost⁴⁰.

³⁴BLAHO, Peter, HARAMIA, Ivan. a ŽIDLICKÁ, Michaela. *Základy římského práva*. 1. vyd. Bratislava: Manz, 1997. ISBN: 80-85719-07-X, str.35.

³⁵spravedlnost a slušnost

³⁶dobrá víra, dobrý úmysl

³⁷Tamtéž.

³⁸Například právo rodinné a dědické zůstávalo vyhrazeno zásadně civilnímu, tedy národnímu, právu a právu tvořeného praetory.

³⁹Kincl J., Urfus V., and Skřejpek M. *Římské právo*. Praha: C.H. Beck, 1995. ISBN: 80-7179-031-1.

⁴⁰Tamtéž.

4.1.2 Dědické právo v dobách antického Říma

Po vyjasnění struktury Římského práva je tedy možné přesunout se přímo k popisu způsobu fungování Římského dědického práva. Tato část je důležitá pro historické pochopení vzniku svěrenských institutů ve starověkém Říme a pokračování dalšího vývoje těchto institutů, které mají svůj prvopočátek právě v Římské říši.

Římské dědické právo bylo prvně zakotveno v rámci *Ius civile* v Zákonu XII desek, jež dávalo římským občanům právo domáhat se svého dědického práva žalobou^{41,42}. Přes takovouto, dnes by se dalo říci, vyspělost tehdejšího římského práva však tento rigidní zákon kladl před zůstavitele v rámci jeho volnosti pořizovat o svém majetku i značné překážky a obdobně značně omezoval i samotné dědice. Z důvodu této rigidnosti římského civilního práva se začalo do popředí dostávat dědické právo, tak jak na něj nahlížel praetor, to ve svém důsledku zapříčinilo jeho dvojkolejnost⁴³.

Dědické právo v Říme, vycházelo z principu univerzální sukcese^{44,45}, což sehrálo spolu s pasivní dědickou legitimací významnou roli při tvorbě alternativních způsobů odkazu majetku zůstavitele.

Po zůstavitelově smrti šlo dědit na základě zákona, nebo na základě testamentu, toto zároveň určovalo i dědickou posloupnost.

Římské právo tedy rozlišovalo dvě posloupnosti:

1. *hereditas testamentaria* - dědická posloupnost na základě testamentu,
2. *hereditas legitima* - dědická posloupnost na základě zákona.

Dědická posloupnost Testamentární

Posloupnost zakládající se na testamentu, tedy jednostranného právního dokumentu ustanovujícího zůstaviteli dědice, měla přednost před posloupností zákonnou. Nevyčerpání celého dědictví ze strany *hereditas testamentaria*, tedy nemohlo založit právní důvod pro delaci⁴⁶ intestátních dědiců⁴⁷, v takovém

⁴¹Kincl J., Urfus V., and Skřejpek M. *Římské právo*. Praha: C.H. Beck, 1995. ISBN: 80-7179-031-1.

⁴²Obdobně Barbora Bednaříková: *Svěrenské fondy*. Institut pro uchování a převody rodinného majetku

⁴³Ta byla zakotvená právě z důvodu výše popsaného systému práva a jejich, pro vývoj dědického práva, dvou nejdůležitějších složek, *Ius civile* a *Ius honorario*.

⁴⁴Do dědictví spadá jmění, tedy jak majetek, tak i závazky

⁴⁵BLAHO, Peter, HARAMIA, Ivan. a ŽIDLICKÁ, Michaela. *Základy římského práva*. 1. vyd. Bratislava: Manz, 1997. ISBN: 80-85719-07-X.

⁴⁶povolání

⁴⁷dědicové dle *hereditas legitima*

případě dědil i zbytek pozůstalosti dědic povoláný na základě testamentu.

Přes fakt, že dědění na základě testamentu mělo přednost, znalo Římské právo i institut nepominutelného dědice, který se ve svých prvopočátcích vymáhal takzvanou kverelou, tedy žalobou před soudem na zrušení testamentu. Až v pozdější době císařské měli nepominutelní dědici při jejich opomenutí zůstavitelem v závěti právo na dorovnání svého zákonného podílu bez nutnosti rušit testament⁴⁸. Povinnost zohlednit nepominutelného dědice se mohl zůstavitel zprostit vyděděním daného dědice. Z počátku nemusel zůstavitel uvádět důvod, toto bylo změněno vydáním Justiniánských reforem, které taxativně vymezili důvod pro vydědění nepominutelného dědice⁴⁹.

Z hlediska budoucího vývoje římského dědického práva a v návaznosti na to vývoje fiduciárních smluv je důležitá pouze posloupnost Testamentární. Zde bylo kladeno před testátora, i přes krok vpřed, který představoval zákon dvanácti desek a obecně i pozdější iterace *Ius civile*, mnoho překážek, které omezovali jeho testovací volnost. Tyto se projevovali například ve smyslu omezení volnosti určení dědiců v testamentu vycházejícího z rigidnosti římského civilního práva, například co do osob blíže neurčených, aneb *personae incertae* a zapříčinilo jejich dědickou nezpůsobilost. Takovéto osoby jsou určeny jen popisem, namísto jejich jména, tedy například "*dědicem budiž ten, kdo přijde první na můj pohřeb*", takovéto vymezení bylo neplatné. Původně se toto omezení vztahovalo obdobně i na pohrobky a právnické osoby⁵⁰, tento přístup se nicméně později obrátil v jejich prospěch⁵¹.

Značně formalizované a omezující Římské dědické právo vycházející ve svých počátcích výhradně z *Ius civile* značně omezovalo zůstavitele a stavělo jiné občany do pozice pasivní dědické nezpůsobilost (Latinsky *Testamenti factio pasiva*) i v mnoha dalších ohledech týkajících se například pohlaví, majetku, rodinného stavu nebo typu příbuzenství⁵².

Jisté řešení skýtalo použití jedné ze tří variant dědické substituce. Tato však sloužila pouze k ustanovení náhradního dědice v případě, že se dědic nemohl, nebo nechtěl dědictví ujmout a neposkytovala tak řešení dědické nezpůsobilosti⁵³.

Zde se naplno projevila důležitost práva praetorského a jeho důležitost na vývoj římského práva a v návaznosti na to i dalších právních systémů vzniknuvších

⁴⁸MAREK, Karel, Redakční rada. "Časopis pro právní vědu a praxi". In: Právnická fakulta Masarykovi Univerzity v Brně (2012). ISSN: 1210-9126, 3. vydání z roku 2012, str.230.

⁴⁹BLAHO, Peter, HARAMIA, Ivan. a ŽIDLICKÁ, Michaela. *Základy římského práva*. 1. vyd. Bratislava: Manz, 1997. ISBN: 80-85719-07-X, str.147.

⁵⁰Původně mohl dědit pouze *fiscus*, tedy císařská pokladna, a až později města a obce.

⁵¹BLAHO, Peter, HARAMIA, Ivan. a ŽIDLICKÁ, Michaela. *Základy římského práva*. 1. vyd. Bratislava: Manz, 1997. ISBN: 80-85719-07-X.

⁵²Tamtéž.

⁵³Kincl J., Urfus V., and Skřejpek M. *Římské právo*. Praha: C.H. Beck, 1995. ISBN: 80-7179-031-1.

po úpadku a následném zániku Římské říše a s tím i spojených fiduciárních institutů.

Dědická posloupnost Intestátní

Římské právo dále rozlišovalo právní postavení dědiců ve smyslu povinnosti dědit na dvě posloupnosti⁵⁴:

1. *heredes voluntarii* - dobrovolní dědicové, jsou povoláni k dědictví projevem vůle nebo zachováním se ve smyslu přijetí - tedy například uhrazením pohledávky zůstavitele,
2. *heredes necessarii* - nutní dědicové, jsou povoláni k dědictví smrtí zůstavitele bez možnosti odmítnutí dědictví, tato skupina se dále dělí na další dvě podskupiny:
 - *heredes sui et necessarii* - dědici nutní a vlastní, římská rodina byla silně patriarchálního charakteru a vztahy se rozlišovaly na takzvané agnátské a kognátské. Paterfamilias, tedy otec rodiny měl moc na členy jeho rodiny. Tito členové, kteří v době zůstavitelovi smrti spadali pod jeho moc se stali členy této podskupiny. Do vzniku *beneficium abstinendi* v rámci praetorského práva neměli možnost dědictví odmítnout.
 - *heredes necessarii* - jedná se o otroky, kteří byli v testamentu zároveň osvobozeni, neměli možnost dědictví odmítnout. Pokud byl nicméně v testamentu jako dědic označen otrok v moci jiného římského občana, stal se dědicem onen římský občan.

V rámci praetorského práva vyhradil dědicům praetor takzvané *beneficium abstinendi*, které jim umožňovalo vzdát se dědictví a přesto, že stále byli dědici dle *ius civile*, zabráňovalo také možnosti podávání žaloby zůstavitelových věřitelů proti těmto dědicům⁵⁵.

⁵⁴BLAHO, Peter, HARAMIA, Ivan. a ŽIDLICKÁ, Michaela. *Základy římského práva*. 1. vyd. Bratislava: Manz, 1997. ISBN: 80-85719-07-X, str.141.

⁵⁵Tamtéž.

V rámci Římského práva a zvyklostí bylo možné přenechat určitou část majetku někomu, kdo nebyl dědicem, formou takzvaného legata (v překladu odkazu). Tento způsob byl nicméně zatížen formálními požadavky na jeho formu, z tohoto důvodu se začaly vyčleňovat i jiné postupy převodu majetku, které nebyly zatíženy takovou formálností⁵⁶. Jeden z těchto postupů byl již výše zmíněný fideikomis, jehož splnění bylo ve svých prvopočátcích svěřeno dědici čistě na základě důvěry. Faktem však nadále zůstávalo, že fideikomis nebyl právně vymahatelný a tím pádem nebylo možné splnění zůstavitelova přání požadovat formou žaloby.

4.1.3 Fideikomis v Antickém Římě

V důsledku faktických omezení kladených na *legatum* a obecně na římské dědické právo, ať již dle *Ius civile*, nebo *Ius honorario*, se tedy, již za dob Římské republiky, začal vyvíjet i jiný, zprvu neformální, institut k účelu převodu majetku po smrti zůstavitele, který byl potřebný pro specifické, *Ius civile* přehlížené, situace v rámci dědění ve smyslu dědické nezpůsobilosti, kladenou přísnost na formu testamentu, či situací, kdy chtěl zůstavitel vyjádřit určité jeho přání ohledně nakládání s majetkem⁵⁷. Tímto institutem byly takzvané *fideikomisy*, respektive fiduciární smlouvy. Podstata *fideikomisu*, na který lze nahlížet jako otce současně používaného trustu a obdobných fiduciárních institutů používaných jako suplementy nebo substituty klasického dědění, respektive převodu majetku, spočívala v tom, že zůstavitel v testamentu žádal jím určenou osobu (především univerzálního dědice), aby po jeho smrti naplnil určité zůstavitelovo přání. Toto přání spočívalo nejčastěji v převodu části zůstavitelova majetku na jinou osobu, než na určené dědice. Jak již je poznamenáno v úvodu, slovo *fideicomissum* se dá volně přeložit jako "tvé důvěře svěřuji", toto označení bylo výstižné, protože tato žádost se opravdu zakládala čistě na důvěře mezi zůstavitelem a osobou jím určenou. Fideikomisář (rozuměj osoba v jejíž prospěch má být plněno) se tedy nemohl žalobou domáhat svého práva. Tato žádost se nejčastěji připojovala ke kodicilu.

Dle Barbory Bednařkové je možné hledat zdroj takovéto konstrukce v římských *commendationes*. Ty spočívaly v předání jisté věci osobě blízké na smrtelném lóži k jejímu uchování obdobně se však jednalo pouze o nevymahatelnou morální obligaci.

Kodicil tvořil v této době společně s legatem a fideikomisem

⁵⁶ *Fideicommissum* – *Iurium Wiki*. URL: <https://wiki.iurium.cz/w/Fideicommissum> (visited on 01/22/2020).

⁵⁷ Takovouto možnost neposkytovalo ani civilní ani honorární právo, mohlo se jednat například o předání majetku nezpůsobilým dědicům, tedy například cizincům, či použití majetku k nějakému opakujícímu se úkonu DOPLNIT ZDROJ Gaius

4.2 Historie svěrenských fondů u nás a ve světě

Co se historie svěrenských fondů týče, tak ⁴

—Koment

Doplnit úpravu za dob království/monarchie a první republiky a vývoj svěrenských institutů jinde ve světě, držet se struktury popsané v druhém paragrafu v kapitole druhé, to znamená popsat i vznik trustu. Dále popsat zrušení svěrenských institutů v období první republiky a úplné zrušení po druhé světové válce.

4.3 Recepce právní úpravy Svěrenského fondu z právního řádu provincie Quebec

Trust si postupem času získal na mezinárodní scéně velkou oblibu. Mnoho autorů v souvislosti s tímto tvrdí, že přijetí tohoto fiduciárního institutu je nezbytné. Stejně stanovisko zaujímá i zákonodárce v důvodové zprávě, kdy hned na začátku říká následující: *”Generální úprava správy cizího majetku je hospodářsky, sociálně i právně velmi potřebná a v našem soukromém právu je její nedostatek citelný.”*⁵⁸.

Obdobné stanovisko zastává i profesorka Madeleine Cantin Cumyn, která nicméně vidí benefit trust like institutů v rámci systémů civil law především v jejich business potenciálu. Společně s tím dodává, že implementace těchto institutů může v Evropských zemích představovat velkou výzvu a být méně atraktivnější, neboť, na rozdíl od zemí používajících systém common law, jsou svázány restrikcemi v rámci svého dědického práva⁵⁹ a z toho důvodu by se nemuseli používat tak výrazně k převodům rodinných majetků, jako tomu bylo většinou v zemích používající systém common law a trustu.

I na toto by se dalo pohlížet jako na jeden z důvodů, proč zákonodárce přímo neupravil určité náležitosti ve vztahu svěrenských fondů k dědickému právu. Právě v tomto ohledu zůstalo nejvíce mezer, což je vzhledem k úpravám, kterými prošly ostatní právní předpisy s ohledem na přijetí trustu zarážející, nelze však tvrdit, že zákonné mezery existují pouze ve vztahu k dědickému právu, nicméně jsou zde největší. neboť nechtěl takto omezit možnost zakladatele pořizovat o svém jmění a znevýhodnit tak typ svěrenského fondu *mortis causa* a omezit obecné používání svěrenských fondů pouze k businessu⁶⁰.

Tuto část je možné uzavřít se závěrem, že analogickým převzetím pasáží z Québeckého občanského zákoníku, upravující trust, došlo k implementaci institutu, který není svázán podmínkami uvedenými v dědickém právu. Toto ostatně uznávají i autoři v rámci komentářové literatury jako je například Miloš

⁴Zde bude nějaká informace

⁵⁸Důvodová Zpráva NOZ. URL: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf> (visited on 03/03/2020).

⁵⁹Lionel D. Smith. *Re-imagining the Trust: Trusts in Civil Law*. Cambridge: Cambridge University Press, 2012. ISBN: 978-1-107-01132-8, Madeleine Cantin Cumyn, strana 14.

⁶⁰Příkladem mohou být fondy kolektivního investování.

Koci⁶¹, ale najdou se i tací, kteří v takovéto transplantaci spatřují chybu a právní ustanovení svěřenského fondu vykládají ve vztahu k dědickému právu jinak, například Vlastimil Pihera⁶². Nicméně ať se ztotožní s jakýmkoliv z těchto prodů, je nesporné, že svěřenský fond, hlavně tedy testamentární, otevřel spoustu nových dvěr, do kterých bych rád v průběhu práce vstoupil a představil možnosti, které se v nich nacházejí primárně ve vztahu k mezigeneračnímu převodu majetku.

PŘEPSAT Quebecké právo si zachovalo svůj výrazný charakter kontinentálního práva, jemuž tento institut common law funkčně přizpůsobilo. Důvodová zpráva

PŘEPSAT Je poměrně logické, že při pátrání po vhodném institutu zákonodárce sledoval 10 stopy kontinentální právní kultury tam, kde se nejspíše střetávala s common law a docházelo tak k určité "amalgamaci". Nicméně další adeptské právní rády, Skotsko, Louisiana a JAR přinášejí poněkud problematičtější koncepci vlastnického práva (kdy se svěřenský správce se stává vlastníkem, ovšem s takovými omezeními, že se jeho vlastnické právo stává v zásadě vlastnictvím sui generis)¹¹. A právě v tomto aspektu se projevuje originalita CCQ, která sahá po tzv. "Lepaullově vlastnictví". Smith

—Koment

Následně popsat znovuzavedení těchto institutů v roce 2014, převzetí z Quebecké právní úpravy a popsat i novelu z roku 2018 - na základě stížnosti ministrů a vrchního státního zastupitelství, odkázu poté na další kapitolu věnující se této novelizaci.

Tyto instituty v mnohém navazují na starší instituty používané již za dob antického říma a později v Česku, Československu, jejich tradice a dále na to dobré, na co se ohlížíme.

Existují i právní úpravy, respektive země, které kontinuálně využívali tohoto institutu.

Pro další pochopení takto flexibilního institutu a možnosti z něho vycházejících pro převody rodinného majetku je nejprve nutné vysvětlit dvě věci. První z těchto věcí je samotná úprava svěřenského fondu, kterou obsahuje kapitola následující, věcí druhou je pak samotný základ institutu správy cizího majetku a trustu, tedy jeho struktura a základní premisy a historické souvislosti vedoucí až k podobě tohoto institutu tak, jak jí známe dnes, ať již se jedná o historické souvislosti sahající až k dobám Římské říše, nebo znovupoložení si otázek, které si kladli slavní právníci 20. století a snahu zodpovědět je.

S výše uvedeným je již jistě mnohem pochopitelnější konstrukce CCQ a z něho vycházejícího OZ:

§1260 CCQ : "A trust results from an act whereby a person, the settlor, transfers property from his patrimony to another patrimony constituted by him

⁶¹Švestka J., Dvořák J., and Fiala J. a kolektiv. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek III. § 976 - 1474*. Praha: Wolters Kluwer, 2014. ISBN: 978-80-7478-546-7, Strana 1996 až 1999.

⁶²Spáčil J. a kolektiv. *Občanský zákoník III. Věcná práva (§ 976-1474)*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2013. ISBN: 978-80-7400-499-5, Strana 1186 až 1189.

which he appropriates to a particular purpose and which a trustee undertakes, by his acceptance, to hold and administer.”

Trust vzniká na základě jenání osoby, zakladatele, který převádí majetek ze svého jmění do jiného jmění jím zřízeného, které vyčlení ke konkrétnímu účelu a kterého se akceptací ujme správce, aby jmění držel a spravoval.

§ 1448 pak zní: (1) Svěřenský fond se vytváří vyčleněním majetku z vlastnictví zakladatele tak, že ten svěří správci majetek k určitému účelu smlouvou nebo pořízením pro případ smrti a svěřenský správce se zaváže tento majetek držet a spravovat.

1265. Acceptance of the trust divests the settlor of the property, charges the trustee with seeing to the appropriation of the property and the administration of the trust patrimony and is sufficient to establish the right of the beneficiary with certainty.

Akceptací správcem zakladatel pozbývá majetek, správci vzniká povinnost respektovat přivlastnění majetku (účelu) a (povinnost) spravovat jmění trustu a (akceptací) je na jisto postaven vznik práva obmyšleného.

§ 1448 (2): (2) Vznikem svěřenského fondu vzniká oddělené a nezávislé vlastnictví vyčleněného majetku a svěřenský správce je povinen ujmout se tohoto majetku a jeho správy.

1261. The trust patrimony, consisting of the property transferred in trust, constitutes a patrimony by appropriation, autonomous and distinct from that of the settlor, trustee or beneficiary and in which none of them has any real right.

Jmění trustu sestávající se z majetku převedeného do trustu, tvoří jmění přivlastněné účelu, autonomní a oddělené od jmění zakladatele, správce nebo obmyšleného a takové (jmění), ke kterému nemá žádný z nich jakékoliv věcné právo.

§ 1448 (3): (3) Vlastnická práva k majetku ve svěřenském fondu vykonává vlastním jménem na účet fondu svěřenský správce; majetek ve svěřenském fondu však není ani vlastnictvím správce, ani vlastnictvím zakladatele, ani vlastnictvím osoby, které má být ze svěřenského fondu plněno.

5 Dědické právo v České republice

Pro komparaci právní úpravy svěrenského fondu s právní úpravou dědického práva je v první řadě důležité popsat jakým způsobem v České republice funguje dědické právo. Dědické právo je obecně upraveno převážně v paragrafech 1475 až 1720, přičemž důležitou součástí tvoří Díl 5, který upravuje institut nepominutelného dědice.

V rámci české právní úpravy vzniká dědické právo smrtí zůstavitele, ten kdo zemře společně se zůstavitelem, nebo před ním, není způsobilý dědit⁶³. S ohledem na toto je vhodné poukázat na formální požadavky právní úpravy na zůstavitele a dědice. Nejobecnějším formálním požadavkem kladeným na zůstavitele, je pořizovací způsobilost, respektive nezpůsobilost. Obecně zákon neklade žádné překážky tomu, aby bylo jmění zůstavitele součástí dědického řízení, a aby tak mohlo přejít na jeho dědice. Je nicméně omezen způsob, který může zůstavitel použít k vyjádření své vůle o tom, jakým způsobem má toto převedení proběhnout. To znamená, že zůstavitel je omezen ve způsobech, kterými může pořizovat o svém majetku pokud byl nezletilcem, který nedovršil věku patnácti let, popřípadě pokud by byl omezen ve svéprávnosti⁶⁴. Tyto ustanovení dopadají pouze na porřízení pro případ smrti, dědění na základě dědického titulu ze zákona tímto není dotčeno.

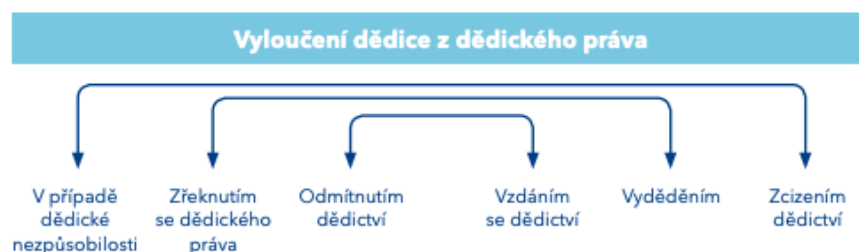
Množina požadavků kladených na jednotlivé dědice, jinak řečeno tedy náležitosti, které dědicové musí splňovat, aby mohli být dědicky způsobilí, je z rozhodnutí zákonodárce širší. Ve chvíli, kdy tyto požadavky nejsou naplněny nebo je porušena nějaká povinnost kladená na dědice, není umožněno danému dědici nabýt celou pozůstalost, nebo její část.

Z tohoto vyplývá, že aby byl dědic způsobilý dědit, musí splňovat jak pasivní, tak i aktivní podmínky na něj zákonem kladené. Aktivní podmínky, které musí dědic splňovat jsou vymezeny v §1481-1482 Občanského zákoníku (Dědická nezpůsobilost), aby dědici svědčila dědická způsobilost, nesmí se tedy dopustit ani jednoho z vymezených jednání. Pokud se ho dopustí, může být ještě způsobilý dědit, pokud mu zůstavitel dané jednání výslovně odpustí. A podmínky pasivní, které ve své podstatě spočívají pouze v tom, že dědic musí být buď právnická, nebo fyzická osoba. Tato pasivní podmínka je nesmírně důležitá ve vztahu ke svěrenským fondům, neboť svěrenský fond není považován ani za jednu z těchto osob.

⁶³ Zákon č. 89/2012 Sb., Občanský zákoník. 2012, § 1479.

⁶⁴ Zákon č. 89/2012 Sb., Občanský zákoník. 2012, § 1525 až § 1528.

Jako jistou podskupinu k aktivním podmínkám bych dále zařadil i ostatní skutečnosti vylučující dědice z dědického práva, které mohou nastat na straně dědice, tedy již uvedená dědická nezpůsobilost, či další jednání na straně dědice, tak i na straně zůstavitele. Co se tedy tohoto vyloučení dědice z dědického práva v rámci aktivní podskupiny týče, Občanský zákoník taxativně vymezuje následující důvody k němu vedoucí:

Obrázek 3: Vyloučení dědice z dědického práva⁶⁵

Vyloučení z dědického práva se obecně dá rozdělit na důvody závislé na jednání dědice a nezávislé na jednání dědice. Do první skupiny patří ve své podstatě dědická nezpůsobilost, zřeknutí, odmítnutí, vzdání se a zcizení dědictví. Do druhé skupiny patří vydědění.

Jednotlivé důvody vylučující dědice z dědického práva:

Dědická nezpůsobilost je upravena v § 1481 až § 1483, jedná o případy, ve kterých se dědic dopustil úmyslného trestného činu proti zůstaviteli, nebo jeho blízkým, popřípadě pokud se dopustil zavrženíhodného činu proti zůstavitelově poslední vůli, spočívající v lstivém svedení k projevu poslední vůle, popřípadě donucení k tomuto projevu, překažení projevu, zatajení, falšování a podvrhnutí nebo zničení porřízení. Dědic se i přes toto stává způsobilým, pokud mu zůstavitel výslovně tento čin prominul.

Zřeknutí se dědického práva je upraveno v § 1484 a stanovuje, že se dědic může předem zříci dědického práva, nebo práva na povinný díl smlouvou se zůstavitelem. Tato smlouva může působit jak proti samotnému dědici, tak i proti jeho potomkům, jedná se o dispozitivní ustanovení občanského zákona a záleží tedy na vůli smluvních stran, aby si mezi sebou toto upravili. Smlouva musí být uzavřena formou veřejné listiny.

⁶⁵ Informační brožura. URL: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/index.php/dedicke-pravo/informacni-brozura> (visited on 02/03/2020).

6 Svěřenský fond jako nástroj mezigeneračního transferu majetku

–Koment

Popsat jak je v momentální právní úpravě vyložen institut svěřenského fondu a jaké možnosti poskytuje.

—

Česká právní úprava zakládá mnoho možností, které lze použít k převedení majetku. Těmito mohou být klasické aktivní způsoby běžně využívané na denní bázi všemi z nás, zahrnující například koupi, darování či výměnu. Lze nicméně použít i méně častých možností jako vydržení, nebo i zakládání právnických osob sloužících za účelem převodu majetku jako je například nadace. Troufám si však tvrdit, že nejčastější jsou způsoby upravené v rámci dědického práva počínajících od nabytí majetku na základě dědického titulu vyplývajícího ze zákona, tedy v případech kdy zůstavitel zůstal za svého života nečinný a neupravil způsob, jakým má být s jeho jméním naloženo po jeho smrti, nebo na základě dědických titulů vycházejících z pořízení pro případ smrti, tedy z právního jednání aktivně učiněného za života zůstavitele.

Způsoby, kterými lze dosáhnout převedení majetku jsou tedy dva, aktivní jednání zůstavitele, nebo ponechání převodu majetku na zákoně a na tom jak jsou dědicové schopni se mezi sebou dohodnout, tedy určitá pasivnost zůstavitele. Dá se říci, že s ohledem na převáděné jmění a na budoucí nakládání s takto převedeným jméním, je více než vhodné, aby zůstavitel upravil tyto záležitosti již za svého života. Může tím totiž i nadále v uvozovkách vykonávat správu nad svým jméním, respektive může určit jak s jeho jméním má být po jeho smrti naloženo, takovéto jednání je vhodné zejména s ohledem na mezilidské vtahy v rodině, ochránění jmění před neuvážlivým utrácením ze strany dědiců, ochraně před rozdrobením majetku a mnoha dalšími potenciálními nepříznivými dopady převedení majetku. S ohledem na toto primárně přichází v úvahu způsoby, které jsou upravené v rámci dědického práva, v očích běžného občana tímto bude především závět, v očích těch znalejších to může být i dědická smlouva, dovětek, nebo odkaz. Tyto způsoby však mají i svá specifická omezení a ve svém důsledku spočívají v konečném převedení jmění na jednotlivé dědice, nebo odkazovníky. Zůstavitel také nemá tak širokou možnost stanovit svým dědicům různé podmínky a to i přes existenci dovětku. Z tohoto důvodu nemusí být vhodné jejich použití ve všech případech.

Jako jistá alternativa k těmto klasickým způsobům byla do české právní úpravy transplantována úprava trustu z Quebeckého občanského zákoníku, tento poskytuje zůstavitelům další možnost, jak naložit se svým jměním již za svého života (založení svěřenského fondu *inter vivos*), popřípadě po své smrti (založení svěřenského fondu *mortis causa*). Institut svěřenského fondu přináší mnoho možností, které zůstavitel před jeho zavedením neměl, ale zároveň do českého práva vnáší i spoustu otázek, které je potřeba pro jeho správné používání a ochranu zúčastněných stran zodpovědět. V následujících kapitolách proto představím způsoby, kterými lze svěřenský fond použít pro mezigenerační převod majetku, představím jeho přínosy a benefity, ale zároveň se budu snažit zodpovědět otázky týkající se nejistého výkladu právní úpravy svěřenského fondu, jeho potenciálních problémů a možností zneužití.

6.1 Svěřenský fond v České republice

— Toto asi odstraním

Pro další pochopení svěřenského fondu a jeho možností, problémů, výhod, nevýhod a nejasností je v samém úvodu této kapitoly nutné čtenáře obeznámit s právní úpravou svěřenského fondu v rámci českého práva.

Definovat správně svěřenský fond, jakožto velice flexibilní právní institut, je poměrně složité a až doposud, tedy i relativně dlouhou dobu po jeho zavedení, existuje spousta protichůdných názorů (například v rámci lingvistického výkladu jednotlivých ustanovení, definic majetku nebo koexistenci právního institutu přejatého z právního systému Common Law s instituty vlastní kontinentálním právním systémem, jako je například institut nepominutelného dědice) na tento institut, který v době svého přijetí do naší, tedy kontinentální, právní úpravy vyvolal poměrně mnoho emocí, od mnohých právních expertů se dočkal dílem chladného přijetí a od mnohých dílem přímé kritiky. Ať již nahlížíme na svěřenský fond jakkoliv, je zřejmé, že pro jednotlivé subjekty práva a pro jednotlivé účely, ke kterým je možné jej užít, skýtá i velké výhody. S ohledem na název bakalářské práce bude hlavní těžiště této práce v rámci praktické části spočívat především v představení těchto nových možností a výhod v procesu převádění rodinného majetku na další generace a jeho uchování jako alternativní, nebo rozšiřující prostředky ke stávajícím možnostem mezigeneračního převodu majetku, nebo převodu majetku obecně.

V rámci současné právní úpravy je svěřenský fond upravený především v části třetí OZ, hlavě II - věcná práva v § 1448 až § 1474.

Věci ve svěřenském fondu náleží svému účelu⁶⁶.

Úprava institutu svěřenského fondu a obecná úprava správy cizího majetku vstoupila v účinnost 1. ledna 2014 jako součást Nového Občanského zákoníku. Svěřenský fond je speciálně upraven v rámci ustanovení paragrafů 1448 až 1474, které jsou zařazeny do oddílu 4, jež je součástí dílu 6, Správa cizího majetku, spadající do části třetí, hlavy druhé, Věcná práva.

Úprava svěřenského fondu jest úpravou speciální, která doplňuje úpravu generální obsaženou v ustanoveních 1400 až 1447, Správa cizího majetku. Český zákonodárce se inspiroval, jak již je vysvětleno v kapitole Historie⁶⁷, Občanským zákoníkem z Quebecu ("CCQ"), z kterého ve své podstatě transplantoval právní úpravu svěřenského fondu, která, přes určité výkladové změny⁶⁸, do značné

⁶⁶Svejkovský Jaroslav and Kovář Ivan a kolektiv. *Svěřenské fondy Příležitosti a rizika*. Praha: C.H. Beck, 2018. ISBN: 978-80-7400-726-2.

⁶⁷Správa cizího majetku - historie; Recepce právní úpravy svěřenských fondů

⁶⁸například v pojmech majetek a jmění, viz Svěřenský fond a trust - Jejich fungování v mezinárodním srovnání od Luboše Tichého

míry zachovala původní znění úpravy trustu tak, jak jej známe z CCQ, jak dokládá Svejkský, Marek a kol. v díle Správa cizího majetku v novém občanském zákoníku v části Srovnání právní úpravy ObčZ a CCQ se stručným popisem rozdílů.

Důvod, pro který si Český zákonodárce vybral jako zdroj inspirace pro zavedení trustu do našeho právního řádu práve CCQ je ten, že Quebecký Občanský zákoník si zachoval výrazný charakter kontinentálního práva⁶⁹, ačkoli je obklopena státy s právním systémem Common law⁷⁰.

Výhodou je i vysoká flexibilita svěřenského fondu. Ve statutu lze do značné míry podle potřeby upravit vnitřní fungování svěřenského fondu podle představ zakladatele - např. počet svěřenských správců a obmyšlených, a způsob jejich jmenování, pravidla výplaty plnění obmyšleným, pravidla správy apod.

6.1.1 Svěřenský fond a právní subjektivita

Důležitou součástí definice svěřenského fondu je fakt, že svěřenský fond je koncipován jako oddělený majetek, který je svěřen svému účelu, jež nemá vlastníka a nemá ani právní subjektivitu. Přes jasnou definici, kterou obsahuje Občanský zákoník, důvodová zpráva a komentář k občanskému zákoníku a i samotný zdroj inspirace právní úpravy svěřenského fondu, tedy CCQ, není však na škodu podrobit svěřenský fond jisté komparaci s právnickou osobou. Není totiž tajemstvím, že určité právní normy na svěřenský fond pohlížejí jako na právnickou osobu^{71,72} a právě tato tendence k subjektivizaci svěřenského fondu by se mohla projevit i v jiných aspektech svěřenského fondu. DOPLNIT

Brilantní náhled na toto téma již vyslovil Michal Skuhrovec ve své diplomové práci, která z tohoto hlediska poskytuje vhodný náhled na tuto otázku a také patřičný úvod do této problematiky.

PŘEPSAT Pihera v tomto kontextu vytahuje na povrch diskuzi pocházející z germánského prostoru, kdy Jhering kritizoval koncepci samostatného jmění jako *contradictio in adiecto*, kdy svou kritiku zakládá na "subjektlose subjektive Rechte", neboli existenci subjektivního práva bez subjektu. Takové by mělo představovat nebezpečí popření ústředního postavení člověka v centru soukromého práva, jak dovozuje Becker. Nicméně, lze oběma autorům přisvědčit, že jeho uznání by při racionálním zhodnocení všech okolností nemělo bez dalšího vést k dotváření "Rechtlosen Subjekten". PIHERA NEJPODIVNĚJŠÍ ZVÍŘE V LESE Komentář k OZ pak zároveň dodává, že určité samostatné majetky již v právním řádu 14 známe a vyrovnáváme se s nimi již tradičně, například ležící pozůstalost (*hereditas iacens*) v ABGB. Dalším právem bez subjektu jsou například práva nenarozeného dítěte.

PŘEPSAT Rozdíl mezi úpravou CCQ a OZ pak tkví dále v samotné definici majetku a je otázkou, zda zde český zákonodárce udělal quebeckému trustu dobrou službu co do přípravy "podhoubí". CCQ totiž v § 915 stanoví: "Property belongs to persons or to the State or, in certain cases, is appropriated to a purpose." Majetek patří buď osobám, státu a nebo, v určitých případech, je

⁶⁹ Důvodová Zpráva NOZ. URL: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf> (visited on 03/03/2020).

⁷⁰ Výjimku představují například DOPLNIT

⁷¹ Zákon č. 586/1992 Sb., zákon o daních z příjmů. 1992, §17.

⁷² Zákon č. 235/2004 Sb., zákon o dani z přidané hodnoty. 2004, §4b.

vyčleněn účelu. Oproti tomu §495 ani §1011 nic takového nestanoví (viz výše). Je tak nutno vycházet z toho, že §1448 OZ je ustanovením speciálním a tvoří základnu teoretické koncepce svěřenského fondu. PIHERA NEJPODIVNĚJŠÍ ZVÍŘE V LESE Lze tak uzavřít, že svěřenský fond je entitou bez právní subjektivity, která je majetkem se samostatným účelovým určením. S ohledem na výše uvedené, podpořeno argumenty zaznívající v diskuzi odborné veřejnosti, se lze přiklonit na stranu zastánců přijaté koncepce v duchu "patrimoine d'affectation, neb zjevně skutečně představuje vhodný most mezi dvěma právními kulturami, podepřený zkušenostmi z Quebecu. Smith

6.2 Novelizace právní úpravy - zápis svěřenských fondů do rejstříku

Rozepsaná novelizace svěřenských fondů z roku 2018, zhodnotit, zda přispělo ke zmírnění možností využití svěřenských fondů jako prostředků k legalizaci výnosu z trestných činností.

Poměrně zásadní změny v souvislosti se zakládáním svěřenských fondů přinesla novelizace č.z. 460/2006, která s sebou přinesla nutnost zápisu svěřenského fondu do evidence s tím, že tento zápis je konstitutivní. Svěřenský fond tedy vzniká tímto zápisem. Toto se nicméně dotklo pouze svěřenského fondu založeného mezi živými. Pro svěřenský fond založený pro případ smrti zákonodárce stanovil v § 1451 odstavci 3 následující:

"Byl-li však svěřenský fond zřízen porúzením pro pŕípad smrti, vznikne smrtí zústavitele. Do evidence svěřenských fondů se zapíše po svém vzniku."

Důvod, pro který zákonodárce dopŕál toto, do jisté míry zvýhodňující, postavení způsobu založení svěřenského fondu *mortis causa*, je v důvodové zprávě objasněno následovně:

"Odlišný princip deklaratorního zápisu se má uplatnit u svěřenských fondů, které byly zřízeny porúzením pro pŕípad smrti. Tento princip lépe vyhovuje fundamentu testovací volnosti a respektu k vůli zústavitele."

6.3 Založení svěřenského fondu

S ohledem na téma práce, tedy mezigenerační převod majetku, je otázka založení svěřenského fondu, ať již mezi živými, tedy *inter vivos*, či porízením pro případ smrti *mortis causa*, nebo velice specifickou možností založení svěřenského fondu *inter vivos* s odkládací podmínkou smrti zakladatele a dalších nalezitostí s tímto spojených, integrální součástí této práce a je nezbytné k dalšímu zkoumání jednotlivých možností, které nám s přijetím tohoto institutu Český zákonodárce vložil do rukou a obecně i celé problematiky spojené se svěřenským fondem.

Ať již se budeme bavit o jakémkoliv způsobu založení svěřenského fondu, tak zákon klade na zakladatele v paragrafech 1448 - 1474 Občanského zákoníku následující čtyři povinnosti:

1. Označení a vyčlenění majetku k určitému účelu,
2. statut,
3. přijetí správy svěřenského fondu ze strany svěřenského správce,
4. zápis svěřenského fondu do evidence.

Obecné vysvětlení k pojmu a založení svěřenského, tedy k paragrafům 1448 až 1452 Občanského zákoníku, fondu je obsaženo již v důvodové zprávě, respektive v její části vtaahující se ke svěřenským fondům.

„Svěřenský fond může být zřízen jednak bezúplatně rozhodnutím zakladatele věnovat část svého majetku určitému účelu, zřízení svěřenského fondu však může být sjednáno i za úplatu nebo jiné protiplnění (např. od osoby, která se má stát obmyšleným, ale i od osoby jiné). Podle toho se pak odvíjí i právní postavení obmyšleného, jak to reflektují následující ustanovení osnovy. Osnova rozlišuje svěřenské fondy podle účelového určení na veřejně prospěšné (zřízené k naplňování účelů kulturních, vzdělávacích, vědeckých, náboženských nebo podobných) a soukromé. Důvodem vzniku svěřenského fondu může být zákon, pravidelně však smlouva nebo ustanovení závěti. Protože svěřenskému fondu musí být ustaven svěřenský správce, vyžaduje § 1448 souhlas osoby označené za svěřenského správce se svým ustavením. I to je tedy právní podmínka vzniku svěřenského fondu (§ 1451). Svěřenský fond se spravuje statutem obsaženým ve smlouvě, závěti či vydaným samostatně.“⁷³

S touto částí důvodové zprávy pak přímo souvisí §1448, ve kterém zákonodárce uvádí následující:

„§ 1448 (1) Svěřenský fond se vytváří vyčleněním majetku z vlastnictví zakladatele tak, že ten svěří správci majetek k určitému účelu smlouvou nebo

⁷³prof. Dr. JUDr. Karel Eliáš a kolektiv. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou správou a rejstříkem*. Nakladatelství Sagit, a.s., 2012. ISBN: 978-80-7208-922-2.

pořízením pro případ smrti a svěřenský správce se zaváže tento majetek držet a spravovat.

(2) Vznikem svěřenského fondu vzniká oddělené a nezávislé vlastnictví vyčleněného majetku a svěřenský správce je povinen ujmout se tohoto majetku a jeho správy.

(3) Vlastnická práva k majetku ve svěřenském fondu vykonává vlastním jménem na účet fondu svěřenský správce; majetek ve svěřenském fondu však není ani vlastnictvím správce, ani vlastnictvím zakladatele, ani vlastnictvím osoby, které má být ze svěřenského fondu plněno.”

V uvedeném paragrafu tedy zákonodárce umožňuje pouze explicitní založení svěřenského fondu dvěma způsoby, to znamená, že svěřenský fond nemůže být založen rozhodnutím soudu tak, jako tomu je v jiných právních řádech. Jedním z těchto právních řádů je i CCQ, který umožňuje i takzvané implicitní založení svěřenského fondu, tedy založení na základě rozhodnutí soudu, nebo i ze zákona, pokud existuje zákonné zmocnění, například advokátní a notářské úschovy⁷⁴. Další možnosti, která není explicitně uvedena v tomto paragrafu, ale je možné ji využít k založení svěřenského fondu, je založení svěřenského fondu mezi živými s odkládací podmínkou.

Účelem se rozumí veřejný nebo soukromý.

6.3.1 Vznik svěřenského fondu *inter vivos*

S ohledem na historické konotace svěřenských fondů popsané výše a velkou flexibilitu tohoto institutu skutečně není divu, že Český zákonodárce umožnil založení svěřenského fondu jak mezi živými, tak i pro případ smrti. Začnu s popisem založení svěřenského fondu mezi živými, neboť tento způsob založení je méně problematický než založení svěřenského fondu pro případ smrti a přináší obdobné možnosti mezigeneračního předání majetku.

V tomto rámci je podstatné zmínit, že se rozlišuje mezi vytvořením a vznikem svěřenského fondu, celkový proces konstituování svěřenského fondu, tedy od okamžiku samotného rozhodnutí vytvořit svěřenský fond, až k samotnému vzniku, má tedy více fází. Vytvořením se rozumí jednání jednoho, nebo i více zakladatelů^{75,76}, kteří vyčlení část svého majetku, popřípadě celý svůj majetek a tento poté převedou do jiného jmění, tedy svěřenského fondu, který je zřízen za určitým účelem. Toto jednání zahrnuje v první řadě řádnou nabídku, tedy ofertu, vůči jiné osobě, která by se měla stát potenciálním správcem⁷⁷.

⁷⁴Claxton, John B. *Studies on the Quebec Law of Trust*. Toronto: Thomson Carswell, 2005.

⁷⁵Spáčil J. a kolektiv. *Občanský zákoník III. Věcná práva (§ 976–1474)*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2013. ISBN: 978-80-7400-499-5.

⁷⁶S ohledem na fakt, že samotná právní úprava svěřenského fondu v §1452 odkazuje na založení nadace, je vhodné i jiné ustanovení, která se týkají nadací, využít analogicky ve vztahu ke svěřenským fondům. Jedním z těchto paragrafů je paragraf 309 odstavec 3, který stanoví, že pokud na straně zakladatelů stojí více osob, považují se obdobně za jednoho zakladatele.

⁷⁷Jaroslav Svejkovský and Radan Marek a kolektiv. *Správa cizího majetku v novém občanském zákoníku, komentář § 1400 - 1474*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2015. ISBN: 978-80-7400-548-0.

Jak již je z podstaty svěrenského fondu založeného za života zakladatele zřejmé, jedná se o minimálně o dvoustranné právní jednání, přičemž samotná akceptace této oferty⁷⁸ vede dle §1448 a souvisejícího §1451 Občanského zákoníku jednáním vedoucím ke zřízení, tedy vytvoření, svěrenského fondu na základě takto uzavřené smlouvy, kterou je možné uzavřít jak s, tak i bez protiplnění. Tato oferta a akceptace zahrnující uzavření smlouvy o správě by se dala považovat za první fázi založení svěrenského fondu. Druhá fáze spočívá v samotném zápisu svěrenského fondu do evidence dle §1451 Občanského zákoníku a §65a Zákona o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob, který je konstitutivní, svěrenský fond tedy formálně vzniká až tímto zápisem.

Je zřejmé, že v případě založení svěrenského fondu *inter vivos* je v zásadě bezpředmětné bavit se o možnosti ochrany nepominutelných dědiců. V rámci tohoto způsobu založení svěrenského fondu je nutné poznamenat, že ačkoli je možné, aby zakladatel vyčlenil svůj majetek do svěrenského fondu ještě během svého života s tím, že by tímto jednáním sledoval zájem poměrně ponížít o vyčleněný majetek hodnotu pozůstalosti a tím snížit hodnotu vyplacenou jednotlivým nepominutelným dědicům v rámci jejich povinného dědického podílu, není možné se tomuto jednání ze strany jednotlivých nepominutelných dědiců bránit ve smyslu zkrácení povinného podílu. Toto tvrzení lze doložit hned několika ustanoveními, předně Čl. 11 Listiny základních práv a svobod, která stanoví, že *"Každý má právo vlastnit majetek...."*⁷⁹ a v návaznosti na toto poté Občanský zákoník v §996 *"Povinný držitel smí v mezích právního řádu věc držet a užívat ji, ba ji i zničit nebo s ní jinak nakládat..."* a v §1012 *"Vlastník má právo se svým vlastnictvím v mezích právního řádu libovolně nakládat a jiné osoby z toho vyloučit..."*, z tohoto vyplývá, že vlastník může za svého života se svým majetkem jakkoliv nakládat, tedy má možnost ho zcizit. Ustanovení § 1475, které stanoví, že pozůstalost tvoří celé jmění zůstavitele už dále jen potvrzuje, že takto zcizené věci nejsou a nemohou být součástí pozůstalosti. S ohledem na fakt, že dle definice svěrenského fondu v § 1448 vzniká oddělené a nezávislé vlastnictví vyčleněného majetku a dále již tento vyčleněný majetek není ve vlastnictví zůstavitele a dále vzhledem k tomu, že toto právní jednání bylo učiněno ještě za života zakladatele, lze důvodně předpokládat, že tento majetek již nebude *a priori* předmětem pozůstalosti a dědického řízení, tím pádem nemůže být ani připočten k jmění zakladatele v době smrti a tím pádem z tohoto majetku nemůže být počítán povinný díl nepominutelných dědiců.

Jako jednoduchá analogie k založení svěrenského *inter vivos* a dopadu tohoto jednání na dědický podíl se může jevit jiná forma zcizení majetku, například darování, koupě, směna a další smluvní či mocenské formy zcizení věci, které působí na snížení, či zvýšení majetku zůstavitele.

—Koment

⁷⁸Návrh na uzavření smlouvy je dále upraven v §1731 a dalších v Občanském zákoníku

⁷⁹ Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod. 1993, čl. 11.

Doplnit další informace.

—

Je nicméně vhodné říci, že toto neznamená, že by dědici neměli možnost brát se o své právo jinou formou.

—Koment

Doplnit možnosti žaloby ve smyslu zneplatnění právního jednání pokud by bylo učiněno například pod tlakem, relativní a absolutní neúčinnost.

—

6.3.2 Vznik svěřenského fondu *mortis causa*

Na rozdíl od svěřenského fondu založeného mezi živými, dochází ke vzniku v svěřenského fondu založeného pro případ smrti již samotnou smrtí zakladatele, nikoli tedy zápisem do evidence. Tento fakt je důležitý k pozdějšímu zkoumání, zda tento majetek spadá do pozůstalosti, nebo nikoliv.

Další možnost pro převod majetku představuje založení svěřenského fondu *mortis causa*, která vedle dědického řízení slouží jako další prostředek, který zůstavitel může, krom pořízení pro případ smrti, užít ke kontrole způsobu nakládání se svým jměním po jeho smrti. Potenciální problém se založením svěřenského fondu *mortis causa* může nicméně nastat, pokud by toto založení mělo směřovat k úmyslnému zmenšení jednotlivých povinných dílů náležejících nepominutelným dědicům. V aktuální právní úpravě totiž není jasně stanoveno jakým způsobem se majetek při smrti zůstavitele, který svěřenský fond zřídil pořízením pro případ smrti do tohoto fondu vyčlení. Nejasný výklad ustanovení svěřenského fondu ve vztahu k dědickému právu představuje právní nejistotu, nejen pro dědice, která není žádoucí.

S ohledem na popis dědického práva vyložený v předchozí kapitole je třeba s ohledem na založení svěřenského fondu *mortis causa* nejdříve vyřešit jakým způsobem probíhá jeho založení pořízením pro případ smrti. S ohledem na § 1452, odstavec 1 je po výkladové stránce zřejmé, že zákonodárce zamýšlel způsob vyčlenění majetku do svěřenského fondu ve smyslu § 311, který upravuje vyčlenění majetku do nadace, a který zároveň stanovuje v odstavci 1 následující: "(1) Při založení nadace pořízením pro případ smrti se do nadace vnáší vklad povoláním nadace za dědice nebo nařízením odkazu. V takovém případě nabývá založení nadace účinnosti smrtí zůstavitele."⁸⁰ Z tohoto ustanovení, které je možné analogicky použít na svěřenský fond, je možné dovodit úmysl zákonodárce pohlížet na majetek, který má být vyčleněn do svěřenského fondu, jako na součást pozůstalosti. Toto tvrzení svým komentářem potvrzuje i Vlastimil Pihera, který ve svém komentáři k § 1448 dovozuje, že při zřízení svěřenského fondu pořízením pro případ smrti vyčlení zakladatel (rozuměj zůstavitel) majetek ve prospěch svěřenského fondu tak, že v jeho prospěch vyhradí dědické právo, nebo nařídí odkaz⁸¹.

V rámci pohledu na právní úpravy trustů ze zahraničí je možné se setkat s dalšími druhy trustů a mnohými jinými možnostmi, za kterýchžto účelem může být svěřenský fond založený, tyto se však Český zákonodárce dále rozhodl v našem občanském zákoníku neupravovat.

⁸⁰ Zákon č. 89/2012 Sb., Občanský zákoník. 2012, § 311, odst. 1.

⁸¹ Spáčil J. a kolektiv. Občanský zákoník III. Věcná práva (§ 976–1474). 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2013. ISBN: 978-80-7400-499-5, komentář k § 1448.

Tento majetek je dle Vlastimila Pihery a i dle mého výkladu a pochopení OZ tedy součástí pozůstalosti, tím pádem, dle §, který stanovuje, že pozůstalost tvoří veškeré jmění v držení zůstavitele ke dni jeho smrti, se z výše tohoto jmění spolu se započtením výše jmění, které není vyčleněno do svěřenského fondu počítají jednotlivé dědické podíly, které je správce pozůstalosti povinen převést jednotlivým nepominutelným dědicům. S ohledem na to, že další úprava upravující tento souběh v OZ chybí a zároveň k tomuto problému neexistuje žádná judikatura a není k němu ustálená soudní praxe.....

a výklad komentáře.

Popsat, že existují dva různé pohledy, já se ztotožňuji s druhým pohledem.

6.3.3 Vznik svěřenského fondu *inter vivos* s odkládací podmínkou

6.4 Typy svěřenských fondů

6.5 Potenciální možnosti použití v rámci převodu majetku a jeho přínos oproti klasickým způsobům pořízení pro případ smrti a jiným způsobům převodu práv

Nový občanský zákoník, který vstoupil v účinnost prvního ledna roku 2014 okruh nástrojů sloužících pro převody a správu majetku nadále rozšířil zavedením obecné úpravy správy cizího majetku a možnosti zřizování svěřenských fondů. S ohledem na téma práce je důležité zmínit, že tato nová právní úprava občanského práva přispěla k rozšíření možností, které lze využít při mezigeneračním převodu majetku, tedy především v případech, které byli dříve řešeny výhradně v rámci dědického řízení popřípadě pomocí darování.

Tyto mezigenerační převody majetku spočívají nejčastěji v situacích, kdy takového nakládání s majetkem je činěno ve vztahu k mladší generaci v jedné rodině, tedy především k potomkům a prapotomkům. Tento převod majetku samozřejmě nemusí být jenom mezigenerační, jedná se i o případy, kdy byl majetek převáděn manželovi, partnerovi, rodinému příslušníkovi, či kterémukoliv dalšímu příbuznému. Není nicméně vyloučeno, aby takového jednání spočívalo v převedení majetku jiným blízkým osobám, jako jsou například přátelé, nebo klidně i osobám zůstaviteli naprosto cizím.

Převod majetku z účelem jeho mezigeneračního předání lze samozřejmě dosáhnout i jinými způsoby. Tyto způsoby zahrnují klasické způsoby převodu ve smyslu dědění ale i jiné způsoby nabytí vlastnických práv. Způsobů nabytí vlastnických práv upravuje Občanský zákoník v části třetí, Absolutní majetková práva, hlavě II., věcná práva, dílu 3, oddílu 2 hned několik. V rámci mezigeneračního převodu je však použitelný výhradně pododíl 6, převod vlastnického práva, na kterém stojí i všechny odlišné způsoby mezigeneračního převodu majetku.

S ohledem na to, že institut svěřenského fondu představuje v české právní úpravě stále poměrně nový přírůstek, tak nejsou zásadněji představeny, natož používány, možnosti, kterých lze prostřednictvím založení svěřenského fondu dosáhnout v rámci mezigeneračního převodu majetku. S ohledem na výše zmíněné a na, i díky událostem poslední doby, větší zájem široké veřejnosti o toto téma, se tato kapitola bude soustředit na možnosti a výhody svěřenského fondu právě v oblasti převodu majetku mezi generacemi a zároveň s ohledem na tyto body, které do značné míry vychází z pojetí svěřenského fondu z pohledu Kocího, načež tedy i potenciální problémy, především s ohledem na kogentní úpravu dědického práva a absenci právní úpravy svěřenských fondů, která by upravovala kolizi mezi kogentní úpravou dědického práva a úpravou svěřenských fondů, které mohou vzniknout při zvolení této cesty společně s nevýhodami, které může tato forma převodu majetku pro všechny zúčastněné strany mít. Část textu se bude věnovat i čistě jursiprudenčnímu pohledu na recepci právní úpravy trustu, spočívající především v pohledu na jednotlivé otázky vyvstávající

s přijetím institutu běžnému právní úpravě common law do systému civil law, například ve smyslu rozdílného pojetí vlastnického práva, právní osobnosti.

6.5.1 Výhody svěrenského fondu jako alternativního nástroje dědické sukcese

Pokud se podíváme na internet a položíme jednomu z mnoha internetových vyhledávačů otázku "Jaké výhody má založení svěrenského fondu", tak nás ohromí nepřeborné množství odkazů na jednotlivé stránky, které jen překypují popsanými benefity. Při mé první exkurzi do světa svěrenských fondů po novelizaci Občanského zákoníku mě toto nepřeborné množství výhod opravdu překvapilo. Od té doby jsem samozřejmě vystřízlivěl a na jednotlivé body již nahlížím mnohem kritičtější pohledem. Jedna věc se ovšem musí svěrenským fondům nechat, možnosti, které jejich založení přináší zakladateli ve smyslu možností, jak ovlivňovat nakládání se svým majetkem i po své smrti jsou opravdu praktické.

Přes toto vše není založení svěrenského fondu pro všechny, neboť má i jisté nevýhody a vyplácí se jen v určitých situacích. Dále nepovažuji zakotvení této právní úpravy v Občanském zákoníku za konečné a troufám si tvrdit, že s ohledem na různé výkladové nejasnosti, je velice pravděpodobné, že dojde ke změnám právní úpravy. Tyto změny, jejichž příklady uvádím v poslední kapitole, jsou nutné k tomu, aby tyto alternativní nástroje mohli zcela plnit svůj účel jako alternativy, nebo suplementy ke klasickým způsobům převodu majetku zejména v oblasti dědického práva. Z tohoto hlediska je možné v tomto směru pochybovat o právní jistotě, neboť se dle mého názoru dočkáme jak hmotněprávních, tak i procesněprávních změn.

Problematické části svěrenských fondů budou nicméně zhodnoceny níže. Tato část je věnována, jak již název napovídá, výhodám tohoto alternativního způsobu předání majetku.

Pokud se budeme bavit o mezigeneračním převodu majetku, tak se nám jistě primárně vybaví rodinný svěrenský fond. Jak již jsem výše poznamenal, obmyšlený může být samozřejmě kdokoli, i rodině naprosto cizí člověk. Věřím však, že svěrenský fond jako nástroj mezigeneračního převodu majetku bude sloužit především převodu v rámci rodiny, a z tohoto důvodu se budu dále soustředit výhradně na tento typ svěrenského fondu a na ukázkou příkladů k jednotlivým situacím, které je výhodné řešit právě pomocí založení svěrenského fondu.

Rodina dozajista představuje největší radost v životě a dá se považovat i za jistý cíl naší existence. Je proto logické, že pro staší generaci představuje rodina motivaci, kvůli které se snaží finančně zajistit jak sebe, tak i svoji rodinu a společně pak pro všechny členy najít bezpečí po všech směrech a ve smyslu všech lidských potřeb. Finanční zajištění saturuje mnoho těchto potřeb a pro mnoho rodičů tedy představuje zachování a předání jistého odkazu ve formě dědictví pro

další generace téměř životní poslání. Předání tohoto odkazu může ale mít i potenciální negativní konsekvence, jak říká i známe české přísloví *"Rychle nabyt, rychle pozbyl"*, velkou neznámou tedy může představovat fakt, zda by takto rychle nabyté dědictví mladší generace zvládla. Řešení nejen tohoto problému může představovat právě založení svěrenského fondu, ať už za života zakladatele, či pro případ jeho smrti.

Věřím, že nejlepší pojetí této kapitoly představuje kompilace mnoha různých výhod svěrenského fondu a k nim uvedeným příkladům, proto jsem se rozhodl zvolit obdobnou formu jako Barbora Bednaříková ve svém díle *Institut pro uchování a převody rodinného majetku*. Začal bych tedy, z mého pohledu, největší výhodou svěrenského fondu. Zde se bez jakýchkoliv výhrad ztotožňuji s pohledem Lucie Joskové a Lukáše Pěsny, kteří tvrdí, že základní výhodou svěrenského fondu je samostatné vyčlenění části majetku⁸². Tato výhoda tedy spočívá ve faktu, že daný majetek je v podstatě majetkem *sui generis*, který nepatří nikomu, ale pouze je spravován svěrenským správcem. Je tedy chráněn před počínáním obmyšlených a jedná se mimo jiné o jistou formu ochrany dědictví. Jedná se zde tedy nejen o základní výhodu samotného svěrenského fondu, která svojí použitelností přesahuje i do mnoho dalších právních odvětví, ale specificky ve vztahu k dědickému právu z této obecné výhody vyplývá i, dle mého názoru, nejzásadnější výhoda a důvod, pro které je vhodné využít svěrenský fond k mezigeneračnímu předání majetku. Touto výhodou je ochrana dědictví jako takového.

1. Ochrana dědictví před rozmařilostí, nezkušeností a nezodpovědností ze strany dědiců

1. Mezigenerační transfer a uchování majetku

Přes zákonné nejasnosti⁸³ v úpravě svěrenských fondů, se možnost založení svěrenského fondu za účelem ochrany dědictví jeví jako vhodná v případech, kdy se jedná o větší majetek.

Nestává se zřídka, že rodiče se strachují, zda jejich potomci bezpečně zvládnou po nich nabyté dědictví. Založení svěrenského fondu tak v tomto případě může pomoci nejen s ohledem na fakt, že potomci nedostanou jednorázově velký finanční obnos, ale i v mnoha dalších ohledech.

⁸²Lucie Josková and Lukáš Pěsna. *Správa cizího majetku*. Praha: Wolters Kluwer, 2017. ISBN: 978-80-7552-552-9.

⁸³V první řadě je důležité zmínit, že následující výklad nemusí být kvůli nedostatečnostem jak lingvistickým, tak i věcným v právní úpravě svěrenských fondů absolutně přesný a je možné, že díky potenciálním problémům vytyčeným níže se může zákonná úprava změnit a s tím společně i tento bod. S ohledem na pohled právních expertů na problematiku svěrenských fondů a mého názoru k datu publikace této práce je vhodné tento bod zařadit v podobě, která se s ohledem na názorovou disputaci a pohledem na procesněprávní náležitosti svěrenského fondu kloní spíše k názoru Miloše Kocího. Tedy, že majetek vyčleněný do svěrenského fondu není součástí pozůstalosti, další informace o tomto problému jsou popsány v další kapitole.

Nezvládnutí takto nově nabytého dědictví se může projevovat mnoha způsoby, které zahrnují; neuvážlivé a rozmařilé utrácení peněz, ztrátu motivace k vlastnímu výdělku, zanedbávání povinností, špatná finanční rozhodnutí a nerozvíjení finanční gramotnosti, nepoznání hodnoty peněz, práce a času. Tyto rizika lze mitigovat právě založením svěrenského fondu, díky kterému nejen, že dědicové nedostanou jednorázově všechno jmění⁸⁴, ale v rámci statutu svěrenského fondu jim lze stanovit podmínky, které musí pro plnění ze svěrenského fondu splňovat a plnit⁸⁵. Těmito mohou být například požadavek studia, podmínka dosáhnutí určitého věku k vyplácení vyšší části a podobně.

Dále lze jako součást procesu založení svěrenského fondu definovat i jisté rodinné poslání, které může sloužit jako opora při stanovení společných hodnot a cílů. Založení svěrenského fondu tak ve svém důsledku nemusí chránit jednotlivce před majetkem a mejetek před jedinci, ale může sloužit jako ochrana pro celou rodinu. Díky svěrenskému fondu lze sledovat společné cíle všech členů rodiny a vytvořit tak díky tomuto společný mezigenerační plán. Správa rodinného majetku je tak svěřena všem jejím členům, kteří se na ní podílejí a sdílí mezi sebou odpovědnost za rozhodnutí učiněná při péči o vyčleněný majetek. Tento proces pozitivně formuje potomky a v konečném důsledku je připraví na zodpovědnou správu rodinného jmění.

2. Ochrana dědictví před jinými dědici

Přes obdobné zákonné nejasnosti⁸⁶ lze jako na potenciální benefit použití svěrenského fondu k předání majetku nahlížet i na možnost zvolení beneficianta dle uvážení zakladatele. Přes kogentní ustanovení dědického práva je tedy možné stanovit obmyšlené, kteří nespádají do kategorie nepominutelných dědiců, či dokonce obmyšlených, kteří nejsou v žádném příbuzenském vztahu se zakladatelem, a tímto způsobem tak omezit právo těchto dědiců na podíl z pozůstalosti, bez jejich faktického vydědění^{87,88}. Tento způsob se jeví při současném výkladu právní úpravy svěrenského fondu, s porovnáním s právní úpravou dědického práva, jako vhodnější oproti vydědění. Dědické právo nenabízí mnoho důvodů vydědění a není výjimkou, že i když takovéto důvody existují, je složité je prokázat. Tato možnost je vhodná v případech, kdy chce zakladatel zamezit dědickému nároku osob, u kterých neshledává, že by měli mít na část pozůstalosti nárok. Na majetek vložený do svěrenského fondu by tedy tyto dědicové neměli již nárok, neboť takto vylčený majetek přestává být ve vlastnictví zakladatele a stává se výlučným vlastnictvím svěrenského fondu a plody a užitky z tohoto majetku náleží výhradně obmyšlenému.

⁸⁴Srovnání další bod, ochrana před věřiteli

⁸⁵Zákon č. 89/2012 Sb., Občanský zákoník. 2012, §1452, odst. 2, bod d).

⁸⁶Při tomto bodu lze také namítat nejasnost právní úpravy svěrenských fondů, srovnej DOPLNIT ODKAZ NA PROBLÉM VZTAHUJÍCÍ SE K TOMUTO BODU

⁸⁷Srovnej s kapitolou Dědické právo v České republice, důvody k vydědění

⁸⁸Toto lze samozřejmě považovat i za nevýhodu, pokud se na tuto možnost koukáme z pohledu dědice, srovnej DOPLNIT ODKAZ

2. Ochrana před věřiteli

Další důležitou výhodou uvádí ve svém díle Správa cizího majetku (dále jen Správa cizího majetku) Lucie Joková a Lukáš Pěšna. Tento bod úzce souvisí s výhodou, kterou jsem již nastínil v předchozím bodu, tedy s převedením majetku na jiný kvazi subjekt a tím subsekventní oddělení daného majetku od majetku zakladatele, svěřenského správce i obmyšleného. Věřitelé koholiv z výše vymezených osob, v rámci tohoto bodu je jako tato osoba přednostně myšlena osoba zakladatele svěřenského fondu, a tedy nemohou v rámci svých pohledávek za jakoukoliv z těchto osob uspokojovat z majetku, který byl vyčleněn do svěřenského fondu, toto platí i v případě úpadku těchto osob. Je nicméně důležité stanovit, že plnění z tohoto fondu ve prospěch obmyšlených může sloužit k uspokojení věřitelů⁸⁹ dle exekučního řádu⁹⁰.

Výborný příklad je uveden v tomtéž díle: *”Zakladatel se zymýšlí pustit do rizikového podnikání. Vyčlení proto část svého majetku do svěřenského fondu a jako obmyšlené určí sebe a svou rodinu. Tím majetek vyjme z dosahu svých potenciálních budoucích věřitelů. V případě podnikatelského neúspěchu se věřitelé budou moci uspokojit z majetku zakladatele, nikoli však z majetku vyčleněného do svěřenského fondu. To nevylučuje právo věřitelů domáhat se uspokojení z jednotlivých nároků, které zakladateli ze svěřenskému fondu plynou jako obmyšlenému.”*

Jak dále uvádí autoři, je nicméně nutné podotknout, že si pod založením svěřenského fondu nelze představovat jakýsi nástroj ochrany zakladatelova majetku pro každou situaci. Obecně tak například nelze do svěřenského fondu vyčlenit majetek po vzniku pohledávky, neboť takto vyčleněný majetek by mohl zhoršit dobyvatelnost pohledávky a toto vyčlenění by tak bylo zatíženo relativní neúčinností dle § 589 až 599 obč. zák., popřípadě by mohl být věřiteli odporován dle paragrafů insolvenčního práva, §235 až §243 insolvenčního zákona.

Tomuto přisvědčuje nejen Kocí v Komentáři k Občanskému zákoníku jak uvádí správně autoři, ale i Svejkovský a Marek ve svém díle Správa cizího majetku v novém občanském zákoníku v komentáři k paragrafu 1467⁹¹.

⁸⁹Lucie Josková and Lukáš Pěšna. *Správa cizího majetku*. Praha: Wolters Kluwer, 2017. ISBN: 978-80-7552-552-9.

⁹⁰Zákon č. 120/2001 Sb., *Zákon o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů*. 2001, §59.

⁹¹Jaroslav Svejkovský and Radan Marek a kolektiv. *Správa cizího majetku v novém občanském zákoníku, komentář § 1400 - 1474*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2015. ISBN: 978-80-7400-548-0.

3. Anonimizace či diskretnost

V případech snahy o zachování jisté diskretnosti, pro jednoduchost uvedmě, převodce a nabyvatele určitých práv, poskytuje svěřenský fond v tomto ohledu značnou výhodu oproti klasickým způsobům převodu, kdy je ve veřejně přístupných seznamech možné vidět obě osoby ať již přímo, či ve sbírce listin. Novela Občanského zákoníku a Zákona o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob z roku 2018 tento bod poměrně zkomplikovala povinným zápisem svěřenských fondů do evidence. Měla ovšem i pozitivní přínost v jiných ohledech, zejména pokud se jednalo o oprávněné obavy, že by svěřenský fond mohl být použit k legalizaci výnosu z trestné činnosti, či dalších nelegálních aktivit. V mnohém tedy tato novela zbourala představu absolutní anonimizace zakladatelé a obmyšlených, kteří jsou teď povinně zapisováni do evidence. Není tomu ovšem tak, je sice pravda, že osoba zakladatele a jednotliví obmyšlení jsou zapsáni do evidence, ale data z této evidence jsou poskytnuty jiné osobě pouze pokud prokáže právní zájem⁹². Na první pohled je ve všech relevantních seznamech uvedena pouze osoba svěřenského správce.

Tato dodatečná bariéra, mezi daty a subjekty, které by dané informace chtěli získat slouží jako další ochrana před věřiteli, či jinými osobami, které by tyto informace mohli využít ke svému prospěchu a poškození zakladatele či obmyšlených, slouží tedy jako firewall, který zajišťuje zakladateli a obmyšleným větší bezpečí a pohodu. Kvůli nečitelnosti vlastnictví je tedy ztíženo zjistit informace týkající se převodu majetku, distribuci výnosů z majetku ať již vně rodiného kruhu, či mimo rodiný kruh.

⁹² Zákon č. 304/2013 Sb., Zákon o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob. 2013, §65e odst. 3.

4. Udržení celistvosti a ochrana majetku

Založení rodinného svěřenského fondu má také pozitivní vliv na udržení celistvosti a tedy i na ochranu majetku. Toto je důležité zejména v případech, kdy existuje více dědiců a pozůstalost by mělo tvořit jmění, u kterého si lze jen ztěžít představit možnost jeho rozdělení mezi dědice, popřípadě by takové rozdělení představovalo například značnou konkurenční nevýhodu, popřípadě přenesení odpovědnosti na všechny dědice, aby se zabránilo nezodpovědnému počínání jen některých z nich, ovšem bez nutnosti ponížovat podíly náležející těmto obmyšleným. Takovéto jmění může představovat například rodinný závod, nemovitý majetek či různé investiční fondy a podobně. Je samozřejmě možné tento potenciální problém vyřešit dědickou smlouvou, závětí, či darováním. S ohledem na bod 1 si však myslím, že vložení tohoto majetku do svěřenského fondu mu zajistí ochranu a v souvislosti s bodem 1 může obmyšlené i v uvo-
zovkách vzdělat v uvědomělé správě majetku. Vyčlenění majetku do svěřenského fondu také může sloužit k zajištění řádné správy tohoto majetku v případě, kdy by větší problém, než potenciální rozdrobení majetku mohla představovat například potenciální budoucí nemožnost nebo další neochota ze strany zakladatele se o majetek dále starat nebo odůvodněné obavy, že právní nástupci nejsou, ať už z důvodu nedostatku zkušeností nebo nízkého věku, připraveni na povinnosti spojené se zodpovědnou správou majetku.

Příklad uvedený v díle Správa cizího majetku: *"Zakladatel může do svěřenského fondu vyčlenit závod na výrobu automobilů a potomkům přiznat právo podílet se rovným dílem na zisku dosaženým tímto závodem."* Tento závod může být přitom spravován profesionálem, potřeba jisté odbornosti dědiců ve směru řízení podniku tak nemusí být nikterak vysoká, je jim pouze přiznáno právo na plnění, aby byly zajištěny jejich potřeby. A dále uvádím pro druhý dílčí přínos zvolení předání majetku ve formě svěřenského fondu tento příklad: *"Otec vyčlení část majetku - akcií a určí jako obmyšlené své nezletilé děti. Správou majetku pověří profesionála zběhlého ve správě cenných papírů a děti budou až do dosažení vysokoškolského vzdělání oprávněni pouze k výnosu z akcií."* V tomto příkladu bude zabráněno rozdrobení majetku vlivem rozdílný názorů a ekonomických zájmů jednotlivých dědiců, či jak již je výše zmíněno nepřipravenosti⁹³.

⁹³Lucie Josková and Lukáš Pěsna. *Správa cizího majetku*. Praha: Wolters Kluwer, 2017. ISBN: 978-80-7552-552-9.

Svěřenský fond také dále může být praktickým nástrojem pro správu velkého majetku, který lze rozdělit a toto rozdělení by potenciálně ani nepředstavovalo vážnou konkurenční nevýhodu, ale je praktičtější majetek držet pohromadě než ho drobit mezi dědice. Dobrým příkladem tak může být syndikovaný úvěr⁹⁴, kdy majetek slouží ku prospěchu velkého počtu osob, jež jsou spojeny společným zájmem, v těchto případech je se správou práv a povinností spojena velká administrativní zátěž, která může být vytvořením svěřenského fondu zmírněna jak pro věřitele, tak i pro dlužníky⁹⁵. Další příklad uvádí Barbora Bednaříková u rodiny Rockefellerů. Jedná se o velice rozsáhlou rodinu, která svým počtem převyšuje 100 členů. I přes fakt, že mnoho majetku bylo rozdrobeno do menších fondů, je obecně majetek rodiny držen v celku místo osobního vlastnictví jednotlivých členů. Společně s takto značným majetkem, který je centralizovaně spravován, a správnou investiční strategií, dosahují výnosy z takovýchto fondů nemalé částky, z nichž jednotliví členové mohou pohodlně žít. I přes fakt, že by tento majetek tedy potenciálně mohl být rozdělen mezi členy rodiny, tak pokud je soustředěn v celku, výnosy z něho budou mnohem větší a mohou sloužit rodiným členům k jejich potřebám lépe, než kdyby se majetek rozdělil⁹⁶.

⁹⁴Syndikovaný úvěr je takový úvěr, kdy je úvěr poskytnut syndikátem, tedy nějakou skupinou věřitelů, tyto úvěry jsou poskytovány v případech, kdy je třeba vysokého objemu zapůjčených finančních prostředků, například při fúzi, akvizici nebo expanzi korporace, refinancování stávajících závazků, nebo realizaci projektového financování jak správně uvádí na svých stránkách například Komerční banka, <https://www.kb.cz/cs/firmy-a-institute/produkty/uvery-a-financovani/strukturovane-financovani/syndikovany-uver>

⁹⁵Lucie Josková and Lukáš Pěsna. *Správa cizího majetku*. Praha: Wolters Kluwer, 2017. ISBN: 978-80-7552-552-9.

⁹⁶Barbora Bednaříková. *Svěřenské fondy. Institut pro uchování a převody rodinného majetku. 2., aktualizované vyd.* Praha: Wolters Kluwer, 2014.

5. Péče o členy rodiny

Další výhodou svěřenského fondu spatřuji v možnosti jeho nastavení tak, aby se dal využít pro péči o jednotlivé členy rodiny, kteří danou péčí potřebují, ať již díky fyzickému nebo mentálnímu postižení nebo kvůli pokročilému, nebo naopak nízkému věku, a tedy zajištění jejich hmotného zabezpečení. Těmito mohou být jak zakladatelé, tak jiní členové rodiny, či dokonce osoby mimo rodinný kruh. Tato výhoda je velice posílena flexibilitou svěřenského fondu, kterou vložil zákonodárce do rukou jeho zakladateli a ten prostřednictvím statutu do rukou svěřenského správce, který poté může vykonávat profesionální správu svěřenského fondu bez toho, aby se jakýkoliv člen rodiny musel angažovat. Díky flexibilitě svěřenského fondu, je možné přesně popsat a vymezit situace a podmínky, za kterých mají jednotliví členové rodiny právo na plnění ze svěřenského fondu. Vhodným nastavením je možné docílit hmotného zabezpečení a péči o osoby, které to nejvíce potřebují po celý jejich život.

Toto využití je tak například vhodné v případech, kdy je zakladatel stížen vážnou chorobou, která v budoucnu zapříčiní znemožnění vlastního racionálního úsudku. Založením svěřenského fondu tak může zakladatel docílit toho, že potomci budou mít motivaci se o něj starat a prostředky z majetku takto vyčleněného budou distribuovány výhradně osobám, které o zakladatele projevují zájem a starají se o něj v jakékoliv nelehké situaci a podíl na majetku nebudou mít osoby, které si takového plnění nezaslouží^{97,98}. Vedle tohoto benefitu také samozřejmě stojí i výhody popsané v bodech 1, 4 a 6. Toto myslím tak, že například s ohledem na výhody uvedené v bodě 1 se může zakladatel takto rozhodnout, aby uchránil majetek před dědici, či jinými osobami, které by chtěli využít jeho ztížené situace, kdy by dle platných předpisů nebyla ještě učiněna žádná podpůrná opatření při narušení schopnosti jednat⁹⁹ a byl by tak plně způsobilý jednat po právní stránce, nicméně po stránce mentální by tohoto již nemusel být schopen.

Obdobně je možné svěřenského fondu využít jako zajištění pro postižené dítě pro smrti rodičů společně s příznámím odměny za tuto péči jednotlivým osobám.

6. Přiznání různých práv oprávněným osobám

S ohledem na široké možnosti účelu svěřenského fondu a podmínky plnění, které je možné stanovit ve statutu, dále svěřenský fond umožňuje efektivní využívání majetku. Toto efektivní využívání majetku spočívá ve své podstatě v zahrnutí možností poskytnutých dědickým právem v §1507-1524 Občanského zákoníku, tedy možností svěřenského náhradnictví a svěřenského nástupnictví. V rámci statutu je možné, aby zakladatel přiznal jednotlivým obmysleným různá

⁹⁷Tamtéž strana 113

⁹⁸Švestka J., Dvořák J., and Fiala J. a kolektiv. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek III. § 976 - 1474*. Praha: Wolters Kluwer, 2014. ISBN: 978-80-7478-546-7, Kocí M. Strana 1208.

⁹⁹§38-65 Občanského zákoníku

práva jednorázově i postupně¹⁰⁰. Toto se dá využít například tak, že zakladatel přizná určité právo na věci vložené do svěrenského fondu jedné osobě po dobu jejího života a po její smrti či naplnění jiného zakladatelem stanoveného kritéria přejde toto právo na osobu jinou. Pokud by se tak například zůstavitel nemohl spolehnout na svého potomka, kvůli jakémokoli důvodu, že se nebude schopen o dědictví vhodně postarat, ale chtěl by aby dané dědictví následně přešlo na potomka tohoto potomka, přičemž by ale chtěl zabezpečit i svého potomka, tak použití institutu svěrenského nástupnictví není vhodné ani v případech, kdy by podle §1521 nebo §1522 Občanského zákoníku nebylo svěreno dědici s dědictvím volně nakládat. V takovéto obdobné situaci je nicméně zřízení svěrenského fondu ve prospěch potomka se stanovením podmínky vyplacení celé podstaty svěrenského fondu po jeho smrti jeho potomkovi¹⁰¹ velice praktické, neboť majetek vložený do svěrenského fondu může spravovat profesionální svěrenský správce a v souladu s bodem 1 - Ochrana majetku, bude majetek zachován pro další generace. V souladu s důrazem na pořizovací volnost tedy takto bude zajištěno, že zakladatel svěrenského fondu bude mít nepřímý vliv na svůj majetek i po své smrti a o tento majetek bude postaráno dle jeho vůle.

Vhodný příklad opět uvádí autoři v díle *Správa cizího majetku*, pro ilustraci výše napsaného si však dovoluji tuto ukázkou trochu pozměnit: *"Po smrti zakladatele má vyčleněný majetek (bytovou jednotku) využívat jeho syn s jeho vnukem. Po smrti jeho syna má majetek získat vnuk zakladatele."*

6. Možnost převedení majetku na jinak nezpůsobilé dědice

¹⁰⁰ Lucie Josková and Lukáš Pěsna. *Správa cizího majetku*. Praha: Wolters Kluwer, 2017. ISBN: 978-80-7552-552-9.

¹⁰¹ Toto je plně v souladu s §1460 Občanského zákoníku

Data.

7 Systémové nedostatky a návrhy na řešení

—Koment

Zhodnocení faktu, že by taková právní úprava měla existovat, poznámka, že tento problém zatím u nás není řešen soudní praxí. Pokusit se navrhnout legislativní změny, vedoucí ke zlepšení postavení nepominutelných dědiců v rámci dědického řízení za předpokladu, že zároveň vznikne i svěrenský fond mortis causa, do kterého se vyčlení majetek, který by jinak byl součástí dědického řízení. Zkusit navrhnout řešení na základě inspirace jinými právními systémy, ve kterých existuje jak institut trustu, tak i institut nepominutelného dědice, mohlo by se jednat například o provincii Quebec, nebo stát Louisiana, pokusit se tyto změny navrhnout na základě studia zákonů a dále se pokusit najít soudní rozhodnutí, v Angličtině se institut nepominutelného dědice nazývá forced heir.

Je nepochybné, že s přijetím institutu svěrenského fondu vzniklo mnoho otázek, na které nám zákonodárce neposkytl patřičné odpovědi. Zajímavé ovšem je, že zákonodárci v rámci procesu přejímání právní úpravy svěrenského fondu, a její implementací do českého právního řádu, muselo, u mnoha z níže popsaných problémů, být jasné, že takovéto vzniknou. Otázka tedy je, proč byl svěrenský fond takto upraven a proč jeho přijetí nevedlo k odpovídajícím změnám v rámci českého práva, které by takovéto problémy řešily. Věřím, že pomocí analýzy těchto problémů a zodpovězením otázek z nich plynoucích, budu schopen v závěrečné kapitole navrhnout patřičná opatření a změny, které by mohly vést k vyjasnění, či přímému odstranění těchto problémů české právní úpravy.

7.1 Nejasná regulace a chybějící judikatura

7.2 Systémové nedostatky vztahující se k dědickému právu

7.3 Započtení na dědický podíl

7.4 Nejasný výklad ochrany nepominutelných dědiců

Jak již je zmíněno v kapitole výše, v rámci české právní úpravy bohužel chybí explicitní úprava funkce svěřenského fondu, pokud se nachází ve střetu s institutem nepominutelného dědice. Podobné stanovisko zaujímá například i Kryštof Horn ve svém příspěvku do Časopisu Ad Notam. Ve svém příspěvku říká následující: "Příkladem takové nejasnosti může být vztah fondu k institutu nepominutelného dědice, který je neznámý jak v zemích common law, kde má své kořeny trust, tak bohužel i v Québecu, odkud zákonodárce přejal úpravu svěřenských fondů. Výslovná ustanovení o vztahu svěřenského fondu mortis causa a dědického práva totiž chybí."¹⁰² Tento příspěvek se zakládá na pravdě a potvrzuje fakt, že takováto právní úprava v českém právu chybí a bylo by vhodné jí prostřednictvím novelizace doplnit. S výrokem nicméně nemohu souhlasit jako s celkem, protože přesto, že je pravda, že institut nepominutelného dědice jako takový v Quebeckém právu neexistuje a Quebecká právní úprava se dále vyznačuje téměř úplnou testamentární volností, tak Quebec Civil Code připouští určitou ochranu dědiců před opomenutím v závěti. Abych byl přesný, tak Quebecký právní řád upravuje tři případy ochrany dědiců, které by se daly přirovnat k institutu nepominutelného dědice v našem právním řádu. Je tedy možné říci, že, přestože tak zákonodárce neučinil, mohl se u Quebecká právní úpravy inspirovat i v rámci ochrany nepominutelných dědiců, protože Quebecké právní úprava, narozdíl od té České, upravuje i případy, ve kterých by tyto nároky nemohly být splněny kvůli právnímu jednání učiněnému zůstavitelem, mezi toto právní jednání je právě možné zařadit i založení trustu.¹⁰³

Obdobně je také možné hledat inspiraci pro vyřešení této nejistoty ve vztahu k dědickému právu i v případech z Itálie, či v právní úpravě institutu obdobného svěřenského fondu v Lichtenštejnsku, tento fakt a jeho možné aplikace na českou právní úpravu jsou zhodnoceny v kapitolách.

¹⁰²PragueBest s.r.o. [<http://www.praguebest.cz> and NKČR. "Praktické aspekty svěřenského fondu ve světle návrhu urgentní novely občanského zákoníku". cs. In: (). URL: https://www.nkr.cz/casopis-ad-notam/detail/39_191-prakticke-aspekty-sverenskeho-fonu-ve-svetle-navrhu-urgentni-novely-obcanskeho-zakoniku (visited on 01/27/2020).

¹⁰³Quentin Leclercq. *Inheritance Law in Canada, Quebec — Alain P. Lecours, lawyer in Montreal*. en-US. May 2014. URL: <https://lecourshebert.com/en/inheritance-law-canadian-province-quebec/> (visited on 01/28/2020).

7.4.1 Komparace právní úpravy svěřenského fondu s právní úpravou dědictví

—Koment

Zde proběhne komparace, musím zde napsat, že neexistuje právní úpravy, která by upravovala situaci, ve které bude založen svěřenský fond *mortis causa* a zároveň bude probíhat dědické řízení, ve kterém budou figurovat nepominutelní dědici, na které v souvislosti se založením svěřenského fondu nev्यjde jejich zákonný podíl. Konstatovat, že těmto problémům se dá vyhnout tím, že se svěřenský fond vyčlení už za života, dokázat toto tvrzení na základě jiných institutů převodu majetku za zůstavitelova života a poukázat na to, že tento majetek následně není předmětem dědického řízení a tudíž ani nemůže připadnout jakýmkoliv dědicům, neboť pokud budeme mít na časové ose bod x, ve kterém zůstavitel zemře, a svěřenský fond vznikne v bodě x-y, tak v době zůstavitelova úmrtí již není součástí jmění a tudíž nemůže být součástí dědického řízení. Pokud by nicméně zůstavitel zemřel v bodě x a svěřenský fond by také vznikl v bodě x, tak lze polemizovat o tom, zda by dědici nemohli mít právo na snahu obsáhnout i tento vyčleněný majetek v soupisu dědického řízení.

—Koment

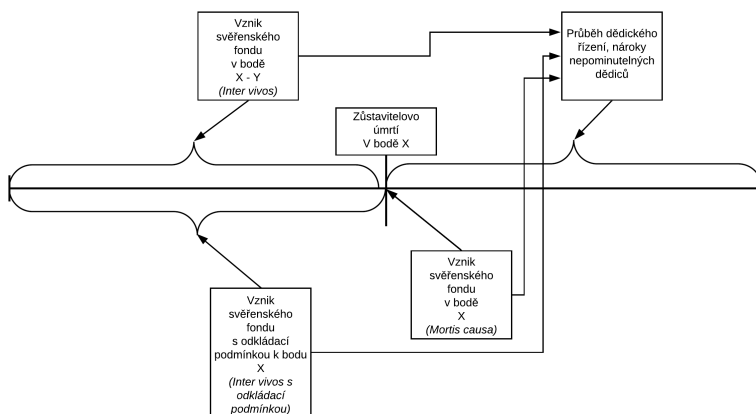
Dále se pokusit obhájit můj názor, že pokud budou obmyslenými svěřenského fondu i nepominutelní dědicové, tak plněním ze svěřenského fondu právě tímto dědicům dojde k neformálnímu doplnění jejich povinného podílu ze strany zůstavitele - pokusit se najít nějakou právní zásadu, která by něco takového říkala. Pokud by však z fondu mělo být plněno nikomu jinému, tak se pokusit obhájit fakt, že tato situace není zákonně obhájena a není na ní ani žádná judikatura či ustálená soudní praxe, a potenciálně by se tedy dědicové mohli bránit soudní cestou. Pokusit se stanovit, jak by takovýto spor mohl v rámci našich existujících právních norem dopadnout, pokud to půjde tak se zkusit podívat, zda toto není řešeno na mezinárodní úrovni například v rámci mezinárodního práva soukromého.

Pro tuto kapitolu, a následné návrhy na změny, je v první řadě podstatné vymezit, v jakých fázích vzniká svěřenský fond, a tyto následně porovnat s úpravou dědického práva. Tímto postupem lze dosáhnout vhodného a dostatečného porovnání možností, které mají dědici v jednotlivých fázích, jak jsou chráněni a jak se potenciálně mohou brát o svá práva.

Dle mého názoru, který potvrzuje Miloš Kocí v rámci komentáře k úpravě svěřenského fondu, lze hovořit o 3 způsobech vzniku svěřenského fondu. Těmito způsoby jsou, založení svěřenského fondu *inter vivos*, *mortis causa* a potenciální souběh těchto založení ve formě založení svěřenského fondu *inter vivos* s odkládací podmínkou, dle § 584 až 549 OZ, spočívající ve smrti zůstavitele.¹⁰⁴

¹⁰⁴Švestka J., Dvořák J., and Fiala J. a kolektiv. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek III.*

Vizuálně by se tedy průběh komparace napříč jednotlivými způsoby založení dal vyobrazit následovně, kde střed osy představuje čas úmrtí zůstavitele:

Obrázek 4: Vznik svěřenského fondu

—Koment

Doplnit další informace. Popsat dědické právo - co jde do dědictví, co jsou nepominutelní dědicové, jak funguje dědické řízení atp. Vysvětlit rozdíl mezi majetkem a jméním.

7.4.2 Ochrana zájmů nepominutelných dědiců zakladatele trustu v Itálii

Napsat o situaci v Itálii.¹⁰⁵

7.4.3 Právní úprava v Lichtenštejnsku

7.5 Nejasný výklad ve vztahu k vyživovací povinnosti

7.5.1 Typy ochrany dědických nároků v rámci Quebec Civil Code

V Quebeckém právní řádu existují tři instituty, které by se svým účelem a formou daly přirovnat k českému institutu nepominutelného dědice. Ve své podstatě se jedná o instituty, které mají chránit osobu, které je zůstavitel povinen poskytnout nějaké plnění před opomenutím této osoby ze strany zůstavitele v rámci závěti, nebo opomenutí této osoby pokud se dědí na základě intestátní posloupnosti. Zákodárce zároveň upravil vztah těchto institutů k právnímu

¹⁰⁵Luboš Tichý. *Svěřenský fond a trust - jejich fungování v mezinárodním srovnání*. 2. vydání. Praha: Centrum právní komparatistiky PFUK v Praze, 2017. ISBN: 978-80-87975-67-1.

jednání zůstavitele, které mění výši zůstavitelova majetku již v období před jeho smrtí a s účinností k datu jeho smrti.

Tři ochrany, které jsou upravené v Quebeckém právním řádu:

1. Survival of the Obligation to Provide Support
2. Family Patrimony
3. Compensatory Allowance

Survival of The Obligation to Provide Support

Prvním způsobem ochrany jistých dědických nároků vůči majetku zachovanému zůstavitelem spočívá v Institutu zvaném *The Survival of the Obligation to Provide Support*, který zaručuje příjemci určité finanční podpory vyplácené danému příjemci za zůstavitelova života tuto podporu i po smrti zůstavitele.

Důležitou roli pro dokázání argumentu, že Quebecká právní úprava obsahuje v jisté formě ochranu dědiců a upravuje i případy zmenšení zůstavitelova majetku v období před smrtí popřípadě účinné ke dni smrti zůstavitele je odstavec 689, který stanovuje následující: "Where the assets of the succession are insufficient to make full payment of the contributions due to the spouse or to a descendant, as a result of liberalities made by acts inter vivos during the three years preceding the death or having the death as a term, the court may order the liberalities reduced.

Liberalities to which the spouse or descendant consented may not be reduced, however, and those he has received shall be imputed to his claim."¹⁰⁶ Tento odstavec ve zkratce zaručuje osobám s nárokem vůči zůstaviteli ochranu tohoto nároku v případě nedostatečného jmění v rámci dědictví, které bylo jistým právním jednáním zůstavitele sníženo na tuto nedostatečnou hranici. Soud může v tomto případě omezit právní jednání učiněné zůstavitelem dokonce i za jeho života, co je ale důležité pro založení trustu mortis cause je fakt, že může omezit i právní jednání s účinností ke dni zůstavitelovi smrti. Tímto způsobem tedy může omezit i vyčlenění majetku do svěrenského fondu, respektive Trustu.

Dále je potřebné a důležité poznamenat i to, že odstavec 689 ve své druhé části říká, že v případě, že z těchto právních jednání bude mít prospěch právě osoba, která se domáhá svého podílu na zůstavitelově majetku, tak tento prospěch bude započten v rámci potenciálního omezení právního jednání zůstavitele. Z této části je tedy možné dovodit, že uspokojit tento právní nárok je možné i

¹⁰⁶ — *Annotated Civil Code of Québec*. URL: <https://ccq.lexum.com/w/ccq/en> (visited on 01/27/2020).

založením trustu, který bude daný prospěch oprávněným osobám poskytovat místo likvidátora dědictví¹⁰⁷.

Family Patrimony
Compensatory Allowance

7.6 Nejasnosti v rámci daňových aspektů svěrenského fondu

Jisté nejasnosti lze pozorovat i v právní úpravě svěrenského fondu ve vztahu k daním. V souvislosti s přijetím Nového Občanského zákoníku a jeho účinností bylo potřeba novelizovat i další právní předpisy. Jednou z těchto novelizací prošly právní normy upravující zdaňování, především tedy zákon o daních z příjmu. I přes tyto novelizace však shledávám v daňové úpravě vztahující se ke svěrenským fondům jisté nedostatky. Nemyslím si, že s ohledem na téma práce je vhodné hlouběji zabředávat do tématu zdanění svěrenského fondu a jeho výhodnosti z pohledu daňového zatížení, neboť žádná takováto výhodnost neexistuje, avšak v tomto rámci se vyskytuje i jeden problém týkající se zániku svěrenského fondu a následného převedení zbylého majetku obmyšlenému, nebo zakladateli, který je dle mého názoru vhodný uvést kvůli potenciálním nejasnostem vztahujícím se k zániku svěrenského fondu.

Daňová úprava svěrenských fondů, by se dala nejspíše shrnout následovně.

7.6.1 Ochrana v Anglii

7.7 Další systémové nedostatky

7.8 Možnosti použití svěrenského fondu k obcházení věřitelů

7.9 Rozdílné pojetí vlastnictví

Další otázku, kterou si mnozí právní experti položili je samotné pojetí vlastnictví v systému civil law, které je dle mnohých jen těžko kompatibilní s děleným vlastnictvím, které je inherentně spojeno se systémy common law. Jedná se o velice dobrou otázku, neboť na svěrenský fond by se dalo nahlížet jako na dělené vlastnictví. Tento fakt byl dlouhou dobu považován za překážku vstupu trustu do kontinentálních právních řádů, neboť kontinentální právní řády jsou založené na konceptu nedělitelnosti vlastnictví¹⁰⁸, zejména od doby, kdy se na Evropském kontinentu opustil koncept feudálních vztahů¹⁰⁹.

Pojem dělené vlastnictví by se dal jednoduše popsat na příkladu reálných vlastnických vztahů několika rodin, bydlící ve vícegeneračním domu. V takovémto

¹⁰⁷V Quebecém právu je likvidátor osobou, která

¹⁰⁸Lucie Josková and Lukáš Pěšna. *Správa cizího majetku*. Praha: Wolters Kluwer, 2017. ISBN: 978-80-7552-552-9.

¹⁰⁹Michael Milo and Jan Smits. *Trusts in Mixed Legal Systems: A Challenge to Comparative Trust Law*. *European Review of Private Law*, pp. 421-426, 2000. Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=1570588>. 2000.

případě by tyto rodiny fungovali na principu děleného vlastnictví, dalo by se říci tedy i na principu rodinného fideikomisu, kdy o nemovitosti jako o větší majetkové hodnotě nerozhoduje pouze formální vlastník, který je zapsán v katastru nemovitostí, ale rodina jako celek¹¹⁰.

Samotná Francouzská úprava, z níž z historického hlediska vychází i právo Kanadské provincie Quebec nepoužívá dělené vlastnictví ale nahlíží na něj jako na obdobu českého jmění. České právo tento koncept obdobně nevyužívá a samotný občanský zákoník hovoří jen o majetku, jmění § 495 *Souhrn všeho, co osobě patří, tvoří její majetek. Jmění osoby tvoří souhrn jejího majetku a jejích dluhů.* a vlastnictví § 1011 *Vše, co někomu patří, všechny jeho věci hmotné i nehmotné, je jeho vlastnictvím.*, kde zásadnější rozdíl představuje pouze majetek a jmění, přičemž majetek a vlastnictví nemají mezi sebou téměř žádný rozdíl.

Není však absolutní pravdou, že by bylo dělené vlastnictví kontinentálním řádem cizí úplně, například Rakouský občanský zákoník ABGB obsahoval koncept děleného vlastnictví¹¹¹, kdy k jednomu majetku existovalo právo vrchní a právo užitkové, při hlubším zamyšlení lze dojít k tomu, že právě takovýmto způsobem je posataven trust, kdy právo vrchní, tedy formální, zapsané, má svěřenský správce, ale právo užitkové má obmyšlený¹¹². V CCQ byl tento problém vyřešen poměrně netradičně, a to takovým způsobem, že vyčleněný majetek není nikým vlastněn, ale že se jedná o autonomní vlastnictví, tedy respektive majetek svěřen vlastnímu účelu¹¹³. Tento koncept je založen na *patrimoine d'affectation*, v CCQ *patrimony by appropriation*, v občanském zákoníku účelově určený majetek¹¹⁴, od Francouzského právníka Pierra Lepaullea¹¹⁵.

V rámci tohoto pojetí vlastnictví spočívá Québecký trust na obligačních vztazích mezi správcem a beneficentem, nikoli na principu odděleného vlastnictví. Podle CCQ, které se v tomto přímo inspirovalo Lepaullem, nenáleží ani zakla-

¹¹⁰Ondřej Horák. *Tzv. Dělené vlastnictví v 19. a 20. století (k proměnám chápání tradičního pojmu v domácí právní vědě)*. cs. 2010.

¹¹¹Narozdíl však třeba od Francouzského Code civil, které naopak instituty založené na děleném vlastnictví až do Napoleonovi prohry rušilo, po konci Napoleonovi vlády se však i ve Francii přistoupilo o obnovení těchto institutů. Ve větším množství se například fideikomisy začaly rušit až po první světové válce například ve Výmarské ústavě, nebo v Československu po vyhlášení samostatného státu

¹¹²Tamtéž.

¹¹³Luboš Tichý. *Svěřenský fond a trust - jejich fungování v mezinárodním srovnání*. 2. vydání. Praha: Centrum právní komparatistiky PFUK v Praze, 2017. ISBN: 978-80-87975-67-1, POPOVICI A. Trust québeckého a českého práva: autonomní vlastnictví?

¹¹⁴Tento definuje Miloš Kocí v komentáři k Občanskému zákoníku od Wolters Kluwer jako "majetek bez vlastníka vyčleněný zakladatelem k naplňování určitého účelu a spravovaný svěřenským správcem podle instrukcí vtělených zakladatelem do zakladatelského právního jednání, resp. do zvláštního statutu"

¹¹⁵SKUHRÁVÝ, Jan. *Institut trustu v českém právu (doktorská disertační práce)*. VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMICKÁ V PRAZE Fakulta mezinárodních vztahů, Školitel: doc. JUDr. Michal Spirit, PhD.. 2010.

dateli, ani správci a ani obmyšlenému¹¹⁶, ale existuje samo o sobě společně se závazky, které k němu vznikly v souvislosti s plněním účelu trustu¹¹⁷.

Trust je tedy v CCQ vnímán jako samostatná a oddělená samosprávná quasi entita, která obsahuje jak majetek, tak závazky s ním spojené¹¹⁸, tedy obsahuje vlastní jmění vyhrazené svému vlastnímu účelu. Tam, kde majetek samozřejmě nemá vlastníka je vhodné zamýšlení nad jeho samotným odlišením od právnické osoby^{119,120}, přes fakt, že zákonodárce nezavedl pro trust klasifikaci právnické osoby, tak trust tímto způsobem funguje¹²¹, neboť je sám vlastníkem majetku a závazků v něm obsažených. Z formálního hlediska je však správce zapsán v registrech a vykonává správu nad majetkem ve svěřenském fondu^{122,123}.

Takto byl do jisté míry vyřešen problém děleného vlastnictví a mnoho tedy již, i přes existující teorie, které problém děleného vlastnictví vyvrací¹²⁴, nebránilo tomu, aby mohl být tento institut přijat do našeho kontinentálního právního řádu s obdobným pohledem na majetek takto do něj vložený.

PŘEPSAT Lepaulle, ve snaze přiblížit trust kontinentální právní kultuře a jejím právníkům, šel "až na dřeň" a vymezil základní prvek trustu. Argumentuje, že po založení trustu není takový vůbec závislý na svém zakladateli, ani na správci, který může být vyměněn (srov. existence "bare" trustu, viz. kap. 3.4.). Obmyšleného pak jako esenciální prvek odmítá úplně. "Jedině, jak se dá k této otázce přistoupit, je hledat ty prvky, které jsou pro existenci trustu nezbytné", říká, a definuje trust jako "právní institut sestávající se z majetku nezávislého na právním subjektu, jehož jednotnost je definována účelovým určením v mezích zákona a veřejného pořádku". POPOVICI ALEXANDRA Nutným závěrem je pak vznik koncepce "patrimoine d'affectation", nebo též

¹¹⁶ — *Annotated Civil Code of Québec*. URL: <https://ccq.lexum.com/w/ccq/en> (visited on 01/27/2020), Článek 1261.

¹¹⁷ SKUHRAVÝ, Jan. *Institut trustu v českém právu (doktorská disertační práce)*. VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMICKÁ V PRAZE Fakulta mezinárodních vztahů, Školitel: doc. JUDr. Michal Spirit, PhD.. 2010.

¹¹⁸ Štenglová Ivana. *Pocta Miloši Tomsovi k 80. narozeninám*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2006. ISBN: 80-86898-81-4, Tomáš Richter: Mezi smlouvou, vlastnictvím a korporací: právní úprava trustu v návrhu nového občanského zákoníku.

¹¹⁹ Michael Milo and Jan Smits. *Trusts in Mixed Legal Systems: A Challenge to Comparative Trust Law*. *European Review of Private Law*, pp. 421-426, 2000. Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=1570588>. 2000, Kenneth G.C. Reid: Patrimony not Equity: the Trust in Scotland.

¹²⁰ Srovnání s kapitolou Svěřenský fond a právní subjektivita

¹²¹ Michael Milo and Jan Smits. *Trusts in Mixed Legal Systems: A Challenge to Comparative Trust Law*. *European Review of Private Law*, pp. 421-426, 2000. Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=1570588>. 2000, Madeleine Cantin-Cumyn: The Quebec Trust.

¹²² — *Annotated Civil Code of Québec*. URL: <https://ccq.lexum.com/w/ccq/en> (visited on 01/27/2020), Článek 1260.

¹²³ SKUHRAVÝ, Jan. *Institut trustu v českém právu (doktorská disertační práce)*. VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMICKÁ V PRAZE Fakulta mezinárodních vztahů, Školitel: doc. JUDr. Michal Spirit, PhD.. 2010.

¹²⁴ Lucie Josková and Lukáš Pěšna. *Správa cizího majetku*. Praha: Wolters Kluwer, 2017. ISBN: 978-80-7552-552-9.

”patrimony by appropriation”, konečně pak v OZ ”účelově určený majetek”, nebo též jak rozvádí Kocí v komentáři k OZ ”majetek bez vlastníka vyčleněný zakladatelem k naplňování určitého účelu a spravovaný svěřenským správcem podle instrukcí vtělených zakladatelem do zakladatelského právního jednání, resp. do zvláštního statutu”. KOCÍ KOMENTÁŘ

7.9.1 Ležící pozůstalost

7.10 Zákonné nejasnosti změn svěřenských fondů před a za jejich trvání

7.11 Nezávislost správce

7.12 Návrhy na změny České právní úpravy

7.12.1 Zrušení svěřenského fondu

7.12.2 Zrušení nebo omezení institutu nepominutelného dědice

Se zachováním určité ochrany, inspirovat se můžeme z Kanadské právní úpravy.

7.12.3 Změna institutu nepominutelného dědice, absolutní pořizovací vůle zůstavitele

Svěřenský fond jako způsob vydědění, oddělení institutu nepominutelného dědice od institutu svěřenského fondu, ochrana by se tedy nevztahovala na případy, kdy je mezigeneračního převodu majetku docíleno pomocí svěřenských fondů. Tomuto je, dle mého názoru, současná právní úprava nejbližší, je ale nicméně stále potřeba výslovné úpravy.

7.12.4 Změna institutu svěřenského fondu, ochrana nepominutelných dědiců

Součást pozůstalosti, nebo ochrana nepominutelných dědiců již v rámci porřízení. Návrhy jsem vymezil v rámci obrázku na ploše obrazovky.

7.12.5 Návrhy na změny vedoucí k vyřešení ostatních nejasností svěřenského fondu

8 Závěr

Shrnutí toho, co práce obsahovala. Následovat bude shrnutí praktické části práce, tedy že v tato úprava chybí a zároveň není ustálená rozhodovací praxe soudů. Zhodnotit návrhy řešení a nastínit, zda by mohli pomoci, nebo ne.

Zdroje

Online zdroje

- [8] *Digest of Justinian: Liber I*. URL: <https://www.thelatinlibrary.com/justinian/digest1.shtml> (visited on 01/24/2020).
- [9] *Důvodová Zpráva NOZ*. URL: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf> (visited on 03/03/2020).
- [10] *Fideicommissum – Iurium Wiki*. URL: <https://wiki.iurium.cz/w/Fideicommissum> (visited on 01/22/2020).
- [11] Ondřej Horák. *Tzv. Dělení vlastnictví v 19. a 20. století (k proměněnému chápání tradičního pojmu v domácí právní vědě)*. cs. 2010.
- [12] *Informační brožura*. URL: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/index.php/dedicke-pravo/informacni-brozura> (visited on 02/03/2020).
- [17] Quentin Leclercq. *Inheritance Law in Canada, Quebec — Alain P. Lecours, lawyer in Montreal*. en-US. May 2014. URL: <https://lecourshebert.com/en/inheritance-law-canadian-province-quebec/> (visited on 01/28/2020).
- [21] Michael Milo and Jan Smits. *Trusts in Mixed Legal Systems: A Challenge to Comparative Trust Law*. *European Review of Private Law*, pp. 421-426, 2000. Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=1570588>. 2000.
- [24] SKUHRAVÝ, Jan. *Institut trustu v českém právu (doktorská disertační práce)*. VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMICKÁ V PRAZE Fakulta mezinárodních vztahů, Školitel: doc. JUDr. Michal Spirit, PhD. 2010.
- [25] SKUHROVEC, Michal. *Svěrenský fond - institut mezigeneračního uchování a předání majetku*. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Právnická fakulta, Katedra občanského práva. Vedoucí práce Frinta, Ondřej. 2018.
- [31] *The Digest or Pandects : Book 1 (Scott)*. URL: https://droitromain.univ-grenoble-alpes.fr/Anglica/D1_Scott.htm (visited on 01/24/2020).

Knižní zdroje

- [3] Andrew Burrows. *English Private Law*. Third Edition. Oxford: Oxford University Press, 2013. ISBN: 978-0-19-966177-0.
- [4] Barbora Bednaříková. *Svěrenské fondy. Institut pro uchování a převody rodinného majetku. 2., aktualizované vyd.* Praha: Wolters Kluwer, 2014.
- [5] BLAHO, Peter, HARAMIA, Ivan, a ŽIDLICKÁ, Michaela. *Základy římského práva*. 1. vyd. Bratislava: Manz, 1997. ISBN: 80-85719-07-X.
- [6] Judith Bray. *A Student's Guide to Equity and Trusts*. First Edition. Cambridge: Cambridge University Press, 2012. ISBN: 978-0-521-15299-0.

- [7] Claxton, John B. *Studies on the Quebec Law of Trust*. Toronto: Thomson Carswell, 2005.
- [13] Jan Kuklík. *Dějiny angloamerického práva*. Praha: Leges, 2011. ISBN: 978-80-87212-87-5.
- [14] Jaroslav Svejkovský and Radan Marek a kolektiv. *Správa cizího majetku v novém občanském zákoníku, komentář § 1400 - 1474*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2015. ISBN: 978-80-7400-548-0.
- [15] Lucie Josková and Lukáš Pěsna. *Správa cizího majetku*. Praha: Wolters Kluwer, 2017. ISBN: 978-80-7552-552-9.
- [16] Kincl J., Urfus V., and Skřejpek M. *Římské právo*. Praha: C.H. Beck, 1995. ISBN: 80-7179-031-1.
- [18] Lionel D. Smith. *Re-imagining the Trust: Trusts in Civil Law*. Cambridge: Cambridge University Press, 2012. ISBN: 978-1-107-01132-8.
- [19] Luboš Tichý. *Svěřenský fond a trust - jejich fungování v mezinárodním srovnání*. 2. vydání. Praha: Centrum právní komparatistiky PFUK v Praze, 2017. ISBN: 978-80-87975-67-1.
- [22] George Mousourakis. *Roman Law and the Origins of the Civil Law Tradition*. en. Google-Books-ID: SMeoBQAAQBAJ. Springer, Dec. 2014. ISBN: 978-3-319-12268-7.
- [23] prof. Dr. JUDr. Karel Eliáš a kolektiv. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou správou a rejstříkem*. Nakladatelství Sagit, a.s., 2012. ISBN: 978-80-7208-922-2.
- [26] Spáčil J. a kolektiv. *Občanský zákoník III. Věcná práva (§ 976–1474)*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2013. ISBN: 978-80-7400-499-5.
- [27] Štenglová Ivana. *Pocita Miloši Tomsovi k 80. narozeninám*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2006. ISBN: 80-86898-81-4.
- [28] Svejkovský Jaroslav and Kovář Ivan a kolektiv. *Svěřenské fondy Příležitosti a rizika*. Praha: C.H. Beck, 2018. ISBN: 978-80-7400-726-2.
- [29] Švestka J., Dvořák J., and Fiala J. a kolektiv. *Občanský zákoník. Komentář Svazek IV § 1475 - 1720*. Praha: Wolters Kluwer, 2014. ISBN: 978-80-7478-579-5.
- [30] Švestka J., Dvořák J., and Fiala J. a kolektiv. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek III. § 976 - 1474*. Praha: Wolters Kluwer, 2014. ISBN: 978-80-7478-546-7.
- [32] Tichý, Luboš, Kateřina, Ronovská. a Kocí, Milos. *Trust a srovnatelné instituty v Evropě*. Praha: centrum právní komparatistiky PFUK v Praze, 2014.
- [33] UNDERHILL, A., HAYTON, D. *Law Relating to Trusts and Trustees*. Vol. Eighteenth Edition. LexisNexis, 2010.

Články

- [1] PragueBest s.r.o. [<http://www.praguebest.cz> and NKČR. “Praktické aspekty svěrenského fondu ve světle návrhu urgentní novely občanského zákoníku”. cs. In: (). URL: https://www.nkcr.cz/casopis-ad-notam/detail/39_191-prakticke-aspekty-sverenskeho-fondu-ve-svetle-navrhu-urgentni-novely-obcanskeho-zakoniku (visited on 01/27/2020).
- [20] MAREK, Karel, Redakční rada. “Časopis pro právní vědu a praxi”. In: Právnická fakulta Masarykovi Univerzity v Brně (2012). ISSN: 1210-9126.

Zákony

- [2] — *Annotated Civil Code of Québec*. URL: <https://ccq.lexum.com/w/ccq/en> (visited on 01/27/2020).
- [34] *Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod*. 1993.
- [35] *Zákon č. 120/2001 Sb., Zákon o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů*. 2001.
- [36] *Zákon č. 141/1950 Sb., Občanský zákoník*. 1950.
- [37] *Zákon č. 235/2004 Sb., zákon o dani z přidané hodnoty*. 2004.
- [38] *Zákon č. 304/2013 Sb., Zákon o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob*. 2013.
- [39] *Zákon č. 40/1964 Sb., Občanský zákoník*. 1964.
- [40] *Zákon č. 586/1992 Sb., zákon o daních z příjmů*. 1992.
- [41] *Zákon č. 89/2012 Sb., Občanský zákoník*. 2012.